

ปัญหาในการหาฐานภาษีมูลค่าเพิ่มในกิจการเฉพาะ: กรณีศึกษารายได้ค่าบำเหน็จและ
ค่าจ้างในธุรกิจรับประกันชีวิต

นางสาวกัญญารัตน์ นวรัตน์ไพบูลย์

เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2561

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของเอกัตศึกษาที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของเอกัตศึกษาที่ส่งผ่านทางคณะที่สังกัด

The abstract and full text of individual study in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the individual study authors' files submitted through the faculty.

หัวข้อเอกัตศึกษา ปัญหาในการหาฐานภาษีมูลค่าเพิ่มในกิจการเฉพาะ: กรณีศึกษา
รายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างในธุรกิจรับประกันชีวิต

โดย นางสาวกัญญารัตน์ นวรัตน์ไพบูลย์

รหัสประจำตัว 608 61555 34

หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดวิชา ภาษีอากร

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัฒนาพร โกวพัฒน์กิจ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร.วุฒิพงษ์ ศิริจันทรานนท์

ปีการศึกษา 2561

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

ลงชื่อ.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัฒนาพร โกวพัฒน์กิจ)

ลงชื่อ.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.วุฒิพงษ์ ศิริจันทรานนท์)

บทคัดย่อ

ธุรกิจประกันชีวิตเริ่มมีบทบาทในธุรกิจของประเทศไทยมากขึ้น จนทำให้สัดส่วนฐานธุรกิจรับประกันชีวิตในประเทศไทยเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้นธุรกิจรับประกันชีวิตจึงเริ่มมีการจัดตั้งนิติบุคคลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การจัดเก็บภาษีจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญมากขึ้น โดยธุรกิจรับประกันชีวิตนั้น เป็นกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ จากฐานของดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม และค่าบริการ

เนื่องจากธุรกิจรับประกันชีวิตมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย จนทำให้ภายในกิจการเองนั้น จะมีการประกอบกิจการที่นอกเหนือจากการขายประกันชีวิต ดังนั้น รายรับจากการประกอบกิจการของธุรกิจรับประกันชีวิตอาจมีทั้งที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะหรืออยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

การที่ธุรกิจรับประกันภัยประกอบกิจการทั้งที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะและภาษีมูลค่าเพิ่ม ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดฐานของธุรกิจรับประกันชีวิตว่าควรต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มบนฐานรายรับใดบ้าง และการแยกแยะประเภทของกิจการว่าเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องโดยตรง โดยมีพระราชกฤษฎีกา ๆ กำหนดไว้หรือไม่เกี่ยวข้องโดยตรงแก่กิจการอันต้องอยู่ในบังคับเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้ การที่บทบัญญัติในประมวลรัษฎากรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษีมูลค่าเพิ่มยังไม่มีความชัดเจน จนทำให้ผู้ประกอบการที่ดำเนินกิจการอย่างสุจริต อาจต้องประสบกับรายจ่ายอันได้แก่ เบี้ยปรับหรือเงินเพิ่มอย่างไม่เป็นธรรม อีกทั้งยังเป็นการเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่สรรพากรใช้ดุลพินิจในการพิจารณา ซึ่งอาจมีความไม่แน่นอนบนการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด

เอกัตศึกษาฉบับนี้จึงได้ทำการศึกษาปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยเสนอแนะแนวทางการพิจารณา สำหรับการจัดแยกประเภทกิจการที่อยู่ในบังคับภาษีธุรกิจเฉพาะและภาษีมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งการเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีของธุรกิจรับประกันชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดฐานของภาษีมูลค่าเพิ่มให้มีความชัดเจนและเป็นธรรมมากขึ้น ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้มีการนำธุรกิจที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ที่มีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับกิจการที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม แม้กิจการจะอยู่ในบังคับเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มบทบัญญัติของกฎหมายให้มีความสอดคล้องกัน และเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ รวมทั้งเจ้าหน้าที่สรรพากรในการปฏิบัติงานได้อย่างสะดวกและเป็นไปในทิศทางเดียวกันด้วย

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษาระดับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างดี ผู้เขียนขอขอบพระคุณในความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัฒนาพร โกวพัฒน์กิจ ที่ให้ความเมตตาเข้ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเอกัตศึกษาตลอดจนให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง สั่งสอน และให้ความรู้ในการจัดทำเอกัตศึกษาระดับนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ดร. วุฒิพงษ์ ศิริจันทร์านนท์ นิติกรชำนาญการ กรมสรรพากร ที่กรุณาเข้ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และได้ให้ความเอาใจใส่พร้อมทั้งให้คำแนะนำ ให้ความรู้ อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำเอกัตศึกษาระดับนี้ อีกทั้งได้สละเวลาตรวจและแก้ไขเอกัตศึกษาจนสำเร็จลุล่วง อีกทั้งยังให้ความเมตตาช่วยเหลือและสนับสนุนความคิดให้ผู้เขียนในการจัดทำเอกัตศึกษาระดับนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณผู้อำนวยการหลักสูตร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ความรู้และความช่วยเหลือในการทำเอกัตศึกษาตลอดจนความรู้และข้อมูลประกอบการศึกษาในครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้เขียนตลอดมา รวมทั้งขอขอบคุณ เพื่อนๆ พี่ๆ ที่ให้กำลังใจในการจัดทำเอกัตศึกษาระดับนี้ และขอขอบคุณหัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน บริษัท สำนักภาษี เคพีเอ็มจี ภูมิภาค จักรกัณฑ์ ที่ให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาและความเข้าใจในการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ หากเอกัตศึกษาระดับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ คุณงามความดีทั้งหมดขอมอบให้แก่ท่านคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียน ทั้งนี้หากมีความผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นางสาวกัญญารัตน์ นวรัตน์ไพบูลย์

สารบัญ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5

บทที่ 2 ทฤษฎีเกี่ยวกับบริหารภาษีอากรที่ดีและหลักการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

2.1 หลักการบริหารภาษีอากรที่ดีของ Adam Smith	7
2.1.1 หลักความเป็นธรรม (Equity)	7
2.1.2 หลักความแน่นอน (Certainty)	8
2.1.3 หลักความสะดวก (Convenience)	8
2.1.4 หลักความประหยัด (Economy)	9
2.2 หลักเกณฑ์การบริหารภาษีในปัจจุบัน	9
2.2.1 หลักการยอมรับ (Acceptability)	9
2.2.2 หลักการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Enforceability)	9
2.2.3 หลักการทำได้ (Productivity)	10
2.2.4 หลักการยืดหยุ่น (Flexibility)	10
2.3 หลักการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย	10
2.3.1 ที่มาและความสำคัญของการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม	10
2.3.2 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม	11
2.3.2.1 การกระทำของกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม	11
2.3.2.2 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม	13
2.3.2.3 ฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม	14
2.3.2.4 อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม	15
2.3.2.5 การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม	17
2.3.3 ข้อดีและข้อเสียของการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม	18

บทที่ 3 ธุรกิจรับประกันชีวิต

3.1 ลักษณะของสัญญาประกันชีวิต	20
3.1.1 ความหมายของการประกันชีวิต	20
3.1.2 ประเภทของการประกันชีวิต	21

3.2	ภาวะภาษีสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิตในประเทศไทย	22
3.2.1	ภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิต	22
3.2.2	ภาษีมูลค่าเพิ่มในกิจการเฉพาะสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิต	24
3.3	รายได้ที่เกิดขึ้นในธุรกิจรับประกันชีวิตและภาวะภาษีมูลค่าเพิ่มในกิจการเฉพาะ	26
บทที่ 4 กิจการเฉพาะที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม		
4.1	กิจการธนาคารพาณิชย์	32
4.1.1	ลักษณะทั่วไปของกิจการธนาคารพาณิชย์	32
4.1.2	ภาวะภาษีสำหรับกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	33
4.2	ธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์	38
4.2.1	ลักษณะทั่วไปของธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์	38
4.2.2	ภาวะภาษีสำหรับธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย	39
บทที่ 5 ปัญหาจากการหาฐานและแนวทางแก้ไขหรือเพิ่มเติมบทบัญญัติของประเทศไทย		
5.1	ปัญหาในการหาฐานภาษีมูลค่าเพิ่มของรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างในกิจการรับประกันชีวิต	45
5.2	การวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขหรือเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง	47
5.2.1	วิเคราะห์ปัญหาการบริหารจัดเก็บภาษี	47
5.2.2	การเพิ่มคำสั่งกรมสรรพากรหรือออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างในกิจการรับประกันชีวิต	48
5.2.3	วิเคราะห์ถึงผลประโยชน์ของผู้ประกอบการสำหรับการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มหรือภาษีธุรกิจเฉพาะจากรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง	49
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ		
6.1	บทสรุป	54
6.2	ข้อเสนอแนะ	56
บรรณานุกรม		57
ภาคผนวก		59

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ธุรกิจรับประกันชีวิตในปัจจุบันนับเป็นธุรกิจที่มีอัตราเติบโตอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากประชาชนให้ความสนใจที่จะเข้ามาวางแผนชีวิตกันมากขึ้น อีกทั้งบริษัทต่าง ๆ ได้มีการวางแผนที่ตั้งจุด ทำให้ประชาชนสนใจกันอย่างมาก เพราะสิ่งที่ได้รับนั้น ไม่ใช่เพียงแต่ความคุ้มครองเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะได้รับผลประโยชน์ในเรื่องการออมทรัพย์ และการลดหย่อนภาษี ธุรกิจรับประกันชีวิตจึงมีบทบาทในการดำรงชีวิตของประชาชนและมีบทบาทในด้านธุรกิจของประเทศไทยมากขึ้นด้วย จนทำให้สัดส่วนฐานธุรกิจรับประกันชีวิตในประเทศไทยเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้นธุรกิจรับประกันชีวิตจึงเริ่มมีการจัดตั้งนิติบุคคลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ภาพรวมอุตสาหกรรม	รวมทุกกลุ่มธุรกิจ				หน่วย
	2557	2558	2559	2560	
จำนวนนิติบุคคลที่ส่งงบการเงิน	26	39	35	42	ราย
สินทรัพย์รวม	2,092,573.09	2,336,207.91	2,648,907.03	3,031,050.80	ล้านบาท
หนี้สินรวม	1,844,374.04	2,118,044.20	2,401,930.46	2,678,940.65	ล้านบาท
รายได้รวม	584,508.77	625,492.93	668,043.37	714,765.50	ล้านบาท
กำไรขาดทุนขั้นต้น	0.00	0.00	0.00	0.00	ล้านบาท
กำไรขาดทุนสุทธิรวม	43,460.62	49,722.12	53,668.41	55,529.70	ล้านบาท

รูปที่ 1 รายงานภาพรวมอุตสาหกรรม หมวดธุรกิจ 65110 : การประกันชีวิต¹

ดังที่ระบุไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าจำนวนของนิติบุคคลที่ทำธุรกิจรับประกันชีวิตในปีพ.ศ. 2560 มีจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 61.53 ของจำนวนนิติบุคคลในปีพ.ศ. 2557 และมีรายได้รวมที่เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 22.28 ของรายได้รวมในปีพ.ศ. 2557 เมื่อธุรกิจใดมีรายได้ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ภาระหน้าที่ของกิจการที่ต้องกระทำต่อการเสียภาษี เช่น ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะ เป็นต้น

¹ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. 2560. ภาพรวมกลุ่มธุรกิจ [ออนไลน์]. จากเว็บไซต์:

<http://datawarehouse2.dbd.go.th/bdw/business/detail/1.html> [สืบค้นวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562]

เนื่องด้วยกฎหมายตามประมวลรัษฎากรได้มีการกำหนดเกี่ยวกับธุรกิจรับประกันชีวิต ให้เป็นธุรกิจที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ โดยฐานภาษีสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิตที่ต้องนำมาเสียภาษีธุรกิจเฉพาะคือ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม และค่าบริการ ตามมาตรา 91/5 (3) แห่งประมวลรัษฎากร อย่างไรก็ตามหากธุรกิจรับประกันชีวิตมีกิจการเฉพาะอย่างที่มีใช้กิจการที่เกี่ยวข้องเนื่องโดยตรง หรือเกี่ยวเนื่องโดยตรงแต่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ต้องมีการแสดงรายได้ที่อยู่ในบังคับการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเสมือนธุรกิจโดยทั่วไป ซึ่งกำหนดไว้ใน มาตรา 91/4 แห่งประมวลรัษฎากร แต่หากไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้น กิจการเฉพาะเหล่านั้น จะไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มแต่อย่างใด ตามมาตรา 77/3 แห่งประมวลรัษฎากร อันจะ เห็นได้ว่าหน้าที่ของกิจการ ไม่เพียงแต่เสียภาษีเท่านั้น แต่ยังต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตามบัญญัติใน การเสียภาษีให้ถูกต้องด้วย ทั้งนี้ในบัญญัติของกฎหมายยังมีส่วนที่ก่อให้เกิดการตีความที่บิดเบือนและ อาจทำให้กิจการยื่นแบบแสดงการเสียภาษีอย่างไม่ถูกต้อง อีกทั้งกิจการต้องรับภาระหน้าที่ พิจารณาถึงการจัดประเภทของรายได้ให้ตรงตามเจตนารมณ์ดังกล่าว ว่าควรต้องอยู่ในบังคับ การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มหรือภาษีธุรกิจเฉพาะ แต่หากอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ส่วนที่เป็น รายจ่ายโดยรวมการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มไปแล้วนั้น จะสามารถขอคืนได้หรือไม่ในรูปแบบภาษีซื้อ

รายได้หลักของธุรกิจรับประกันชีวิตนั้นคือ เบี้ยประกันภัยรับ ซึ่งเป็นรายได้ที่ไม่อยู่ในข่ายต้อง เสียภาษีธุรกิจเฉพาะและภาษีมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากการประกันชีวิตเป็นกรรมธรรม์ที่มุ่งเฉลี่ยภัย อันเนื่องจากการสูญเสียชีวิต การสูญเสียอวัยวะ หรือทุพพลภาพของบุคคลหนึ่งเป็นสำคัญ อันเห็นเหตุ ให้ไม่เข้าข่ายเป็นฐานภาษี ทั้งสองประเภทที่กล่าวมา แต่เนื่องจากธุรกิจเหล่านี้อาจมีการรองรับ ความเสี่ยงที่ผู้เอาประกันภัยจะมีโอกาสในการมาเรียกเอาประกันภัยแก่กิจการได้ ยกตัวอย่างเช่น นาย เอ ซื้อประกันชีวิตกับบริษัท AA จำกัด เบี้ย 100,000 บาท ทุนประกัน 50 ล้านบาท ต่อมา นาย เอ เสียชีวิต บริษัท AA จำกัด ต้องจ่ายชดเชยในวงเงินทุนประกัน 50 ล้านบาท เป็นต้น จะเห็นได้ ว่า หากบริษัทต้องชดเชยในทุนประกันเต็มจำนวนในทุกกรรมธรรม์ ก็อาจทำให้กิจการขาดสภาพคล่อง และอาจไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ดังนั้นธุรกิจรับประกันชีวิตจึงต้องหาผู้ที่มารองรับความเสี่ยง นี้แทนกิจการ ซึ่งก็จะเป็นกิจการที่ทำธุรกิจรับประกันชีวิตด้วยกัน ดังนั้นจึงทำให้กิจการรับประกันชีวิต จะมีรายได้ที่นอกเหนือจากเบี้ยประกันภัยรับที่เป็นรายได้หลัก เรียกว่า รายได้จาก การประกันภัยต่อ ส่วนภาษาที่ใช้ในธุรกิจเรียกว่า รายได้ค่าจ้างหรือค่าบำเหน็จ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รายได้

ค่านายหน้าจากการรับประกันภัยต่อ² ซึ่งถ้าพิจารณาถึงรายละเอียดของรายได้นี้ ทำให้เกิดการตีความได้ว่าเป็นค่าบริการ ซึ่งค่าบริการตามประมวลรัษฎากรนั้นหมายความถึง การกระทำใด ๆ อันอาจหาประโยชน์อันมีมูลค่าซึ่งมิใช่เป็นการขายสินค้าและให้หมายความรวมถึงการใช้บริการของตนเอง ไม่ว่าประการใด ๆ ทั้งนี้ไม่รวมถึง การใช้บริการหรือการนำสินค้าไปใช้ เพื่อประกอบกิจการของตนเองโดยตรง การนำเงินไปหาประโยชน์โดยการฝากธนาคารหรือซื้อพันธบัตรหรือหลักทรัพย์ หรือการกระทำที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมติรัฐมนตรี ดังนั้นหากพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้น แสดงให้เห็นถึงปัญหาที่ผู้ประกอบการต้องพิจารณาว่า จะเข้าหลักเกณฑ์ที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/5 (3) ที่กำหนดฐานภาษีธุรกิจเฉพาะ หรือตามมาตรา 91/4 ประกอบกับพระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 246 พ.ศ. 2534 ที่กำหนดฐานภาษีมูลค่าเพิ่มของกิจการเฉพาะ

จากผลการศึกษาพบว่า การตีความของกฎหมายของภาษีธุรกิจเฉพาะและภาษีมูลค่าเพิ่ม มีความไม่ชัดเจนสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิตที่เป็นกิจการเฉพาะ ว่ารายได้ที่เกิดขึ้นในกิจการสำหรับค่าบริการนั้น สามารถตีความได้ทั้งสองรูปแบบคือ จะต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ หรือจะต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคแก่ผู้ประกอบการเฉพาะอย่าง ธุรกิจรับประกันชีวิตอย่างมาก ที่ต้องมีหน้าที่ในการพิจารณาว่าต้องเสียภาษีประเภทใด หรืออาจต้องมีการส่งเรื่องขอแนวทางตอบข้อหารือจากกรมสรรพากรเพื่อใช้ในกิจการของตนเอง ซึ่งต้องใช้เวลานานและอาจทำให้กิจการต้องตัดสินใจในการเสียภาษีอย่างใดอย่างหนึ่งไปก่อนล่วงหน้า และหากปฏิบัติไม่ตรงตามแนวทางที่กรมสรรพากรตอบข้อหารือ ผลคือทำให้กิจการมีภาระในเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่มจากการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีขาดไป ก่อให้เกิดต้นทุนที่กิจการไม่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า อันแสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมแก่ธุรกิจที่ดำเนินกิจการมาอย่างสุจริต ที่ต้องประสบปัญหาจากการขาดสภาพคล่องในกิจการ อันเกิดจากการตีความผิดไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เป็นเหตุให้มีการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีอย่างไม่ถูกต้อง

กล่าวโดยสรุป ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าปัญหาของกฎหมายที่มีความไม่ชัดเจน และทำให้ผู้ประกอบการเสียประโยชน์ อันส่งผลให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจรับประกันชีวิต และอาจทำให้ระบบของการจัดเก็บภาษีมีความไม่เป็นธรรมและไม่ชัดเจนทั้งต่อภาครัฐและภาคเอกชน

² การประกันภัยต่อ หมายถึง เครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงสำหรับธุรกิจประกันภัย กำจัดความเสี่ยงที่บริษัทประกันภัยต้องเผชิญอยู่ออกไป ด้วยวิธีการที่นำความเสี่ยงนี้ส่งต่อให้แก่ผู้รับประกันภัยรายอื่นแทนตน ซึ่งจะมีรูปแบบที่ผ่านคนกลางและไม่ผ่านคนกลาง ผู้ที่รับประกันภัยต่อนั้นก็จะมีรายได้นอกเหนือจากเบี้ยประกันภัยรับ คือ ค่านายหน้า

ที่ เป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ยังส่งผลให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ มีความไม่เป็นธรรมหรือ สับสนต่อการตีความ เกิดจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติของกฎหมายอีกด้วย ดังนั้นกรมสรรพากร ควรมีการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่ทำให้เกิดความชัดเจน และเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ ที่ประกอบธุรกิจรับประกันชีวิต เช่นเดียวกับการออกคำสั่งกรมสรรพากร ว่าด้วยแนวทาง ในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มของธุรกิจธนาคารและธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งอยู่ในบังคับเสียภาษี ธุรกิจเฉพาะเช่นเดียวกัน อันจะส่งผลดีต่อการส่งเสริมให้นักลงทุน มีการลงทุนในธุรกิจรับประกันชีวิต มากขึ้น สร้างความเป็นธรรมให้ผู้ประกอบการไม่เกิดการเลื่อมล้ำของการเสียภาษี ก่อเกิด ความแน่นอนและปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันของเจ้าหน้าที่ประเมิน อันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปของ ผู้ประกอบการทั่วประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับธุรกิจประกันชีวิต และบทบัญญัติว่าด้วยการกำหนดฐาน ภาษีมูลค่าเพิ่มของธุรกิจรับประกันชีวิต ทั้งนี้ไม่รวมถึงธุรกิจตัวแทนหรือนายหน้าประกันชีวิต
2. เพื่อศึกษาหลักการบริหารภาษีอากรที่ดี และการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายในกิจการเฉพาะอื่น เพื่อเป็นต้นแบบในการกำหนด ฐานภาษีมูลค่าเพิ่มในธุรกิจรับประกันชีวิต
4. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในทางปฏิบัติของการกำหนดฐานภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับ ธุรกิจรับประกันชีวิต
5. เพื่อพิจารณาและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในการกำหนด วิธีการหาฐานในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม สำหรับธุรกิจรับประกันชีวิต

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การหาฐานภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับกิจการเฉพาะ ดังเช่นค่าบำเหน็จและค่าจ้าง สำหรับ ธุรกิจรับประกันชีวิต ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติ ทั้งต่อผู้เสียภาษีและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษี และต่อหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี ดังนั้นจึงเห็นการเสนอให้แก้ไขกฎหมายและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนของการบัญญัติกฎหมาย เพิ่มเติมในส่วนของฐานภาษีธุรกิจเฉพาะ รวมถึงการกำหนดประเภทกิจการเฉพาะอย่างที่มีใช้กิจการที่

เกี่ยวเนื่องโดยตรง หรือเกี่ยวเนื่องโดยตรงแต่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยนำบทบัญญัติจากกิจการเฉพาะอื่นมาปรับใช้

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี หลักการบริหารภาษีในปัจจุบัน อีกทั้งยังศึกษาถึงความหมายของการประกันชีวิต ประเภท รวมถึงศึกษาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการหาฐานในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของธุรกิจประกันชีวิต อีกทั้งยังค้นคว้าตำราทางวิชาการ หนังสือตอบข้อหารือของกรมสรรพากร รวมทั้งข้อมูลจาก Web Site ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงประเด็นปัญหา และข้อเสนอแนะที่เหมาะสม โดยผู้จัดทำจะมุ่งเน้นที่จะศึกษาว่าธุรกิจรับประกันชีวิตที่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้เสียภาษีธุรกิจเฉพาะนั้น หากมีรายได้จากการให้บริการอย่างอื่น ธุรกิจรับประกันชีวิตต้องมีหน้าที่เสียภาษีธุรกิจเฉพาะหรือภาษีมูลค่าเพิ่ม วิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่แนวทางแก้ไขได้ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย เพื่อให้สอดคล้องต่อหลักการจัดเก็บภาษีที่ดีอีกด้วย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้ทำการศึกษาค้นคว้าเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลรัฐฎการคำสั่งกรมสรรพากร แนววินิจฉัยและหนังสือตอบข้อหารือของกรมสรรพากร เอกสารตำราวิชาการของไทย รวมถึงบทความ วิทยานิพนธ์ เอกซ์ตศึกษา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องช่วยค้นหา เพื่อสามารถวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับกฎหมายภาษีอากรในประเทศไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงลักษณะทั่วไปของธุรกิจรับประกันชีวิต
2. เพื่อให้ทราบถึงหลักการ แนวคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิตและกิจการเฉพาะอื่นในประเทศไทย
3. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการหาฐานภาษีมูลค่าเพิ่มในกิจการเฉพาะอย่างของธุรกิจรับประกันชีวิตของประเทศไทย

4. เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ถึงแนวทางในการพิจารณาแก้ไขบทบัญญัติทางกฎหมายภายใต้
อากร จนทำให้เกิดความชัดเจนและเป็นประโยชน์ทั้งผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

บทที่ 2

ทฤษฎีเกี่ยวกับบริหารภาษีอากรที่ดีและหลักการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

2.1 หลักการบริหารภาษีอากรที่ดีของ Adam Smith³

หลักการบริหารภาษีอากรที่ดีของ Adam Smith เป็นหลักเกณฑ์ที่ได้รับยอมรับอย่างกว้างขวางมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่ง Adam Smith เป็นนักเศรษฐศาสตร์ชาวสกอตแลนด์ ที่เล็งเห็นความสำคัญของความร่ำรวยของประเทศชาติ โดยมองว่ารัฐไม่ควรเข้ามาแทรกแซงเศรษฐกิจ แต่มีหน้าที่ป้องกันภัยภายในและภายนอก รวมถึงรักษาความสงบเรียบร้อย ดังนั้นจึงทำให้เกิดหลักการบริหารภาษีที่ดี โดยจะประกอบด้วยหลักเกณฑ์สี่ประการ ซึ่งได้แก่ หลักความเป็นธรรม หลักความแน่นอน หลักความสะดวก และหลักความประหยัด โดยหลักการดังกล่าวนี้ เป็นแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้ได้กับการจัดเก็บและหลักการพิจารณาภาษีได้ทุกประเภท ซึ่งรวมถึงกรณีของการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มด้วย โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถอธิบายใจความได้ดังนี้

2.1.1 หลักความเป็นธรรม (Equity)

นักเศรษฐศาสตร์แบ่งหลักความเป็นธรรมโดยพิจารณาจากการจัดเก็บภาษี ออกเป็นสองลักษณะ ดังนี้

(1) หลักความเป็นธรรมโดยสมบูรณ์ (Principle of absolute equity) ได้แก่ การวัดความเป็นธรรมในการเสียภาษีของประชาชนในรูปตัวเงิน กล่าวคือ ผู้เสียภาษีควรต้องเสียภาษีเป็นเงินจำนวนเท่ากัน เพราะภาระค่าใช้จ่ายของรัฐควรต้องกระจายแก่ผู้เสียภาษีทุกคนเป็นจำนวนเท่าเทียมกัน

(2) หลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ (Modified equity principle) ได้แก่ การแบ่งความยุติธรรมในการจัดเก็บภาษีออกเป็นสองหลัก ดังนี้

(ก) หลักผลประโยชน์ที่ได้รับ (The benefit principle) คือ ผู้ได้รับประโยชน์จากการบริการใดของรัฐมาก ก็ต้องเสียภาษีมาก ผู้ได้รับประโยชน์น้อย ก็ควรเสียภาษีน้อย และหากไม่ได้รับประโยชน์จากการบริการนั้นเลย ก็ไม่ควรเสียภาษีเพื่อการนั้น

³ ศุภลักษณ์ พินิจกุลดล, กฎหมายภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญจตุจักร 79, 2556), หน้า 54-56

(ข) หลักความสามารถในการเสียภาษี (The ability to pay principle) คือ การวัดความเสมอภาคในการเสียภาษีโดยการใช้การเสียสละความพึงพอใจ (sacrifice of utility) ของผู้เสียภาษีเป็นเครื่องวัด

2.1.2 หลักความแน่นอน (Certainty)

ภาษีที่จัดเก็บต้องมีความชัดเจนและแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นฐานภาษี เทคนิค การประเมินภาษี และวิธีการจัดเก็บภาษี ความแน่นอนที่กล่าวถึงนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล มิใช่มาจากการกระทำตามอำเภอใจของฝ่ายผู้เสียภาษี เช่น รัฐต้องบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเทคนิค วิธีการทางภาษี (ฐานภาษีการคำนวณและการจัดเก็บ) อย่างชัดเจนไม่คลุมเครือ ผู้เสียภาษีสามารถ คำนวณภาษีที่เงินต้องชำระได้ รวมทั้งมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่แน่นอน การจัดเก็บภาษี ที่ไม่เคารพหรือสอดคล้องกับหลักความแน่นอนย่อมนำมาซึ่งความเดือดร้อนของประชาชน คือ การจัดเก็บภาษีของเจ้าภาษีนายอากรที่ขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน

Adam Smith จึงให้ความสำคัญของหลักความแน่นอนและความสะดวกในลักษณะ ที่ต้องสอดคล้องเชื่อมโยงกัน โดยที่จำนวนหรือสัดส่วนของภาษีที่ผู้เสียภาษีต้องชำระให้แก่รัฐ ต้องมีลักษณะที่แน่นอนและเฉพาะเจาะจง ไม่เป็นไปตามความต้องการของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตลอดจน การชำระภาษีต้องมีวิธีการประเมินจัดเก็บภาษีที่สะดวกแก่ผู้เสียภาษี และมีการกำหนดจำนวนที่ต้อง ชำระไว้อย่างชัดเจนแน่นอนด้วย

2.1.3 หลักความสะดวก (Convenience)

ภาษีทุกประเภทควรต้องเรียกเก็บตรงตามเวลา วิธีการชำระภาษีก็ต้องทำให้ ผู้เสียภาษีได้รับความสะดวกมากที่สุด ซึ่งอาจรวมถึงช่วงเวลาและผู้เสียภาษีมีความสะดวกที่จะชำระภาษี ได้แก่ ช่วงเวลาที่มีรายได้เข้ามา เช่น ในประเทศเกษตรกรรมประชาชนที่เป็นชาวนาสามารถมีรายได้ มาชำระภาษีได้ ก็ต่อเมื่อถึงฤดูหน้าข้าว เพราะสามารถนำข้าวออกมาขายเป็นรายได้ ส่วนสถานที่ จัดเก็บภาษีก็ต้องสะดวกในการเดินทางมาติดต่อหรือมีการขนส่งที่เข้าถึงได้ของผู้เสียภาษี

แม้ในสมัยโบราณมีการกำหนดให้ชำระภาษีด้วยสิ่งของ เช่น หางข้าว ก็ต้องเตรียม ยุ่งฉางไว้สำหรับเก็บหางข้าวหรือในกรณีที่บ้านเรือนห่างไกลจากตัวเมืองก็ต้องกำหนดให้ชำระภาษี เป็นตัวเงินแทนได้ เพื่อความสะดวกของผู้เสียภาษีที่ไม่ต้องขนข้าวของไปชำระภาษี ทำให้สิ้นเปลือง ค่าใช้จ่ายและแรงงาน เป็นต้น หลักความสะดวกที่กล่าวนี้จำเป็นต้องสอดคล้องและประสานกันกับ หลักความแน่นอนในปัจจุบันเห็นได้จากการกำหนดสถานที่ชำระภาษีเงินได้ ซึ่งกรมสรรพากรได้

จัดแบ่งเขตการให้บริการรับชำระภาษีแก่ผู้เสียภาษีสามารถเดินทางมาชำระภาษีได้อย่างสะดวกพร้อมทั้งพิมพ์รูปแบบเอกสาร การแสดงรายการเสียภาษีที่เข้าใจได้ง่ายและที่ใช้กันอย่างแพร่หลายโดยทั่วไป

2.1.4 หลักความประหยัด (Economy)

ภาษีทุกประเภทที่จัดเก็บเพื่อนำรายได้เข้าสู่คลังควรมีจำนวนที่ใกล้เคียงกับจำนวนภาษีที่ผู้เสียภาษีได้ชำระให้แก่รัฐ ซึ่งหมายความถึง รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีให้น้อยที่สุดและผู้เสียภาษียกเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับภาษีนั้น ๆ น้อยที่สุดด้วย ทั้งนี้เพราะค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นค่าเดินทางหรือความยุ่งยากอื่น ๆ ที่เกิดจากวิธีการชำระภาษีเป็นภาระที่ผู้เสียภาษีต้องแบกรับเพิ่มมากขึ้น จากจำนวนภาษีที่ถูกเรียกเก็บ รัฐต้องมีมาตรการควบคุมค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ เพื่อ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบภาษีให้มากที่สุด แม้อัตรากำลังเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีจะมีจำนวนน้อย แต่ต้องมีระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

2.2 หลักเกณฑ์การบริหารภาษีในปัจจุบัน⁴

ในระยะหลังนักการคลังหลายท่านได้มีแนวความคิดเรื่องหลักการภาษีก่อนที่ดีและเห็นว่าสมควรเพิ่มหลักเกณฑ์อื่น ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยต่อ ๆ มา⁵ หลังจาก ที่ Adam Smith ได้กำหนดไว้เมื่อ 200 กว่าปีมาแล้ว (ตั้งแต่ ค.ศ. 1776) ได้แก่

2.2.1 หลักการยอมรับ (Acceptability) หมายถึง ภาษีอากรที่ทุกคนยอมรับเพราะ มีระบบการจัดเก็บภาษีอากรอย่างยุติธรรม ซึ่งการยอมรับของประชาชนย่อมขึ้นอยู่กับความเชื่อถือ และศรัทธาของประชาชนที่มีต่อรัฐด้วย หากรัฐสามารถแสดงให้เห็นประโยชน์หรือผลตอบแทนที่ผู้เสียภาษีจะได้รับโดยรวมในอนาคต ย่อมทำให้ประชาชนผู้เสียภาษียอมรับการเสียภาษีมากขึ้น

2.2.2 หลักการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Enforceability) หมายถึง ภาษีอากรที่จัดเก็บ ต้องสามารถทำการบริหารจัดการเก็บอย่างได้ผลในทางปฏิบัติ ซึ่งต้องมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับรูปแบบ โครงสร้างการบริหารของแต่ละรัฐเป็นสำคัญ คือ ไม่อาจนำรูปแบบภาษีการใช้จ่ายมาใช้ในรัฐที่ขาด ระบบการจดบันทึกและการตรวจสอบการเก็บภาษีที่มีมาตรฐานพอ เป็นต้น

⁴ เรื่องเดียวกัน. หน้า 56-57

⁵ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 219 - 224

2.2.3 หลักการทำรายได้ (Productivity) หมายถึง ภาษีที่มีฐานกว้างและฐานของภาษีขยายตัวได้รวดเร็วตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำรายได้ให้แก่รัฐเป็นอย่างดีโดยไม่ต้องเพิ่มอัตราการจัดเก็บ

2.2.4 หลักการยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ภาษีบางประเภทที่สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของประเทศหรือการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษีได้ง่ายอันควรนำมาใช้เป็นเครื่องมือควบคุมภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

2.3 หลักการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทย

2.3.1 ที่มาและความสำคัญของการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม

การที่สภาวะทางเศรษฐกิจในประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากฐานะทางการเงินในคลังของประเทศนั้นมั่นคงขึ้นมาก อันเนื่องจากในอดีตนั้นโครงสร้างทางภาษีการค้าต่อเศรษฐกิจของประเทศยังมีความไม่เหมาะสม อันได้แก่ความซ้ำซ้อนของระบบทางภาษีการค้า ความบกพร่องของระบบภาษีการค้าที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต อีกทั้งความสามารถในการหารายได้ของรัฐผ่านเครื่องมือทางภาษีการค้าและภาษีศุลกากรได้ลดน้อยลงจนทำให้เกิดความต้องการเปลี่ยนแปลงระบบภาษีของประเทศไทยขึ้น ด้วยเหตุนี้กระทรวงการคลังจึงได้ยกเลิกภาษีการค้าและนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2535 ซึ่งอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มจะมีแนวการจัดเก็บเช่นเดียวกับปัจจุบัน คือจัดเก็บในอัตราเดียวทั้งสินค้าและบริการทุกชนิด โดยสินค้าใดที่มีเหตุผลทางเศรษฐกิจที่มีความจำเป็นต้องจัดเก็บในอัตราที่สูงขึ้นนั้น จะมีการให้อำนาจในการจัดเก็บแก่กรมสรรพสามิต ซึ่งคือ ภาษีสรรพสามิต เช่น น้ำอัดลม รถยนต์ หรือสินค้าฟุ่มเฟือยต่าง ๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตามยังมีสินค้าบางรายการที่ได้รับส่งเสริมโดยให้ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น หนังสือ สินค้าการเกษตร ตำราเรียน เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของประเทศไทยที่ได้นำภาษีมูลค่าเพิ่มมาบังคับใช้ แต่นับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ระบบภาษีอากรของประเทศมีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในขณะนั้นจนมาถึงปัจจุบัน และยังคงเอื้ออำนวยต่อการลงทุนจนทำให้เกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจ อีกทั้งยังสามารถลดความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้ดีขึ้น เช่น ภาษีการค้าที่แฝงอยู่ในแต่ละกระบวนการของการผลิตหรือการจำหน่ายและการให้บริการ โดยผู้ประกอบการจะทะเบียนอยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มแบบเต็มรูปสามารถขอคืน

ภาษีที่เสียไปได้ และผลภาระภาษีขายไปให้ผู้บริโภคเป็นผู้รับภาระแทนดังนั้นผู้ที่ได้รับประโยชน์ก็คือผู้ประกอบการที่ไม่ต้องแบกรับภาระภาษีจากการขายและยังได้คืนภาษีซื้อที่ตนเสียไปกลับคืนมาอีกด้วย

2.3.2 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการคำนวณภาษีตามบทบัญญัติในประมวลรัษฎากรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มซึ่งสามารถแบ่งรายละเอียดเป็นแต่ละส่วนดังนี้

2.3.2.1 การกระทำของกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ตามประมวลรัษฎากรได้กำหนดการกระทำของกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มไว้สามประเภทดังนี้

(1) การขายสินค้าในราชอาณาจักร โดยตามนิยามที่ระบุไว้ในประมวลรัษฎากรได้กำหนดนิยามของคำว่า “ สินค้า ” หมายถึง ทรัพย์สินที่มีรูปร่างและไม่รูปร่างที่อาจมีราคาและถือเอาได้ว่า จะมีไว้เพื่อขาย เพื่อใช้หรือเพื่อการใด ๆ และให้ความหมายรวมถึงสิ่งของทุกชนิดที่นำเข้าและได้กำหนดนิยามของคำว่า “ การขาย ” ไว้ว่า การจำหน่าย จ่าย โอนสินค้าไม่ว่าจะมีประโยชน์หรือค่าตอบแทนหรือไม่⁶

จะเห็นได้ว่า คำว่า “ ขาย ” ตามประมวลรัษฎากรนั้น มีนิยามและการตีความที่กว้างกว่านิยามในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ทำให้เห็นความแตกต่างของการจัดประเภทของคำว่าขายดังเหตุการณ์ต่อไปนี้ บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ได้

⁶ นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึง

1. สัญญาให้เช่าซื้อสินค้า สัญญาซื้อขายผ่อนชำระที่กรรมสิทธิ์ในสินค้ายังไม่โอนไปยังผู้ซื้อเมื่อได้ส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อแล้วหรือสัญญาจะขายสินค้าที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี
2. ส่งสินค้าให้ตัวแทนเพื่อขาย
3. ส่งสินค้าออกราชอาณาจักร
4. นำสินค้าไปใช้ไม่ว่าการใด ๆ เว้นแต่การนำสินค้าไปใช้ เพื่อการประกอบกิจการของตนเองโดยตรงตามหลักเกณฑ์วิธีการเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด
5. มีสินค้าขาดจากรายงานสินค้าและวัตถุดิบ
6. มีสินค้าคงเหลือและหรือทรัพย์สินที่ผู้ประกอบการ มีไว้ในประกอบการ กิจการ ณ วันเลิกประกอบกิจการ แต่ไม่รวมถึงสินค้าคงเหลือ และหรือทรัพย์สินดังกล่าวของผู้ประกอบการ ซึ่งได้ควบเข้ากัน หรือได้โอนกิจการทั้งหมดให้แก่กัน ทั้งนี้ ผู้ประกอบการใหม่อันได้ควบเข้ากัน หรือผู้รับโอนกิจการต้องอยู่ในบังคับที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 82/3

มีการผลิตขึ้นส่วนเพื่อส่งไปขายให้ลูกค้าภายในประเทศ และในทุกสิ้นเดือน บริษัทจะทำการตรวจนับสินค้าคงเหลือที่อยู่ในโกดังของกิจการ และปรากฏว่าสินค้าคงเหลือมีจำนวนไม่ตรงกันกับสินค้าคงเหลือทางบัญชี กล่าวคือสินค้าขาดจากรายงานสินค้าและวัตถุดิบ จึงทำให้บริษัทต้องมีการปรับปรุงสินค้าคงเหลือดังกล่าว ให้มีจำนวนที่ตรงกันระหว่างสินค้าคงเหลือในโกดังจัดเก็บสินค้า และสินค้าคงเหลือที่มียอดปรากฏในบัญชี ตามมาตรา 87 (3) แห่งประมวลรัษฎากร เมื่อไม่ปรากฏข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้ว่าเกิดโดยเหตุสุจริต ต้องถือว่าสินค้าที่ขาดไปนั้นได้ขายไปแล้วตามมาตรา 77/1 (8) (จ) แห่งประมวลรัษฎากร บริษัทฯ จึงมีหน้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 77/2 (1) แห่งประมวลรัษฎากร กรณีดังกล่าวแม้ว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะไม่ถือว่าเป็นการขายก็ตาม⁷ ดังนั้นกิจการจึงต้องมีการพิจารณาถึงธุรกรรมที่เกิดขึ้นแก่กิจการว่าส่วนที่เกิดขึ้นนั้น ถือว่าเป็นการขายตามประมวลรัษฎากรหรือไม่ และอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มหรือไม่ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ของธุรกรรมนั้น ๆ ตามแต่กรณี ทั้งนี้ได้มีบัญญัติกฎหมายไว้ชัดเจนแล้วเช่นกัน

(2) การให้บริการการให้บริการในราชอาณาจักร โดยตามคำนิยามในประมวลรัษฎากรได้กำหนดนิยามของคำว่า “ บริการ ” ว่าหมายถึง การกระทำใด ๆ อันหาประโยชน์ที่มีมูลค่าซึ่งมิใช่เป็นการขายสินค้าและให้ความหมายรวมถึงการใช้บริการของตนเอง จะเห็นได้ว่าการกระทำที่ไม่ใช่การขายสินค้าจะถือเป็นบริการ ดังนั้นการให้บริการจึงมีความหมายที่กว้าง ตัวอย่างเช่น การรับเหมาก่อสร้าง การรับจ้างทำของ การรับจ้างให้คำปรึกษา ธุรกรรมเหล่านี้ ล้วนเป็นการให้บริการทั้งสิ้น

(3) การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักร โดยตามนิยามในประมวลรัษฎากรได้กำหนดนิยามของคำว่า “ การนำเข้า ” ไว้ว่าการนำเข้าสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรและให้หมายความรวมถึงการนำสินค้าที่ต้องเสียภาษีอากรขาเข้าหรือที่ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรออกจากเขตปลอดอากรโดยมิใช่เพื่อส่งออกด้วย

การนำเข้าสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรไม่ว่าผู้นำเข้าจะเป็นผู้ประกอบการหรือไม่ ก็จะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในนามของผู้นำเข้า ในที่นี้คำว่า “ ผู้นำเข้า ” นั้นมีความหมายว่า ผู้ประกอบการหรือบุคคลอื่นซึ่งนำเข้า ตามมาตรา 71/1 (11) แห่งประมวลรัษฎากร

⁷ ตามแนวทางปฏิบัติของกรมสรรพากร ที่ 0706/พ./2966 ลงวันที่ 23 มีนาคม 2547

ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 453 อันว่าซื้อขายนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าผู้ขาย โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าผู้ซื้อ และผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย

กรณีนี้จึงต่างกับการขายสินค้าและการให้บริการ ที่ผู้ขายสินค้าหรือผู้ให้บริการจะต้องเป็นผู้ประกอบการ จึงต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มและหากไม่ใช่ผู้ประกอบการ แม้จะมีการขายสินค้าหรือให้บริการจะไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

2.3.2.2 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่

(1) ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลซึ่งขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพ ไม่ว่าจะการกระทำดังกล่าวจะได้รับประโยชน์หรือได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ และไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มแล้วหรือไม่

องค์ประกอบของผู้ประกอบการ

(ก) บุคคล ได้แก่ บุคคลธรรมดา คณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล หรือนิติบุคคล

(ข) ขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพ

(2) ผู้นำเข้า หมายถึง ผู้ประกอบการหรือบุคคลอื่นซึ่งนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะเพื่อการใด ๆ และให้หมายความรวมถึงการนำสินค้าที่ต้องเสียอากรขาเข้า หรือที่ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรออกจากเขตอุตสาหกรรมส่งออกโดยมิใช่เพื่อการส่งออก

(3) ผู้ที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่เสียภาษีในกรณีพิเศษ

(ก) ผู้ประกอบการอยู่นอกราชอาณาจักรและได้ขายสินค้าหรือให้บริการในราชอาณาจักรเป็นปกติธุระโดยมีตัวแทนอยู่ในราชอาณาจักร ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ ตัวแทน

(ข) การขายสินค้าหรือให้บริการที่ได้เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละศูนย์ ตามมาตรา 80/1 (5) ถ้าภายหลังได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าหรือโอนสิทธิในบริการนั้นไปให้กับบุคคลที่มีชื่อการค้าสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ สถานเอกอัครราชทูต สถานทูต สถานกงสุลใหญ่ สถานกงสุล ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ ผู้รับโอนสินค้าหรือผู้รับโอนสิทธิในบริการดังกล่าว

(ค) กรณีสินค้านำเข้าที่ได้รับยกเว้นอากรตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร ซึ่งได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 81 (2) (ค) ถ้าภายหลังสินค้านั้นต้องเสียอากรตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร ผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้แก่ ผู้ที่มีความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร ผู้รับโอนสินค้าถ้ามีการรับโอนสินค้า

(ง) ในกรณีที่มีการควบเข้ากัน ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ ผู้ที่ควบเข้ากัน และผู้ประกอบการใหม่

(จ) กรณีโอนกิจการ ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ ผู้โอน และผู้รับโอน

2.3.2.3 ฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม

(1) สำหรับการขายสินค้าหรือให้บริการ ได้แก่ มูลค่าทั้งหมดที่ผู้ประกอบการได้รับหรือพึงได้รับจากการขายสินค้าหรือการให้บริการ รวมทั้งภาษีสรรพสามิต (ถ้ามี) มูลค่าดังกล่าวรวมถึงเงิน ทรัพย์สินค่าตอบแทน ค่าบริการหรือประโยชน์ใด ๆ ซึ่งอาจคิดคำนวณเป็นเงินได้ อย่างไรก็ตามมูลค่าของฐานภาษีจะไม่รวมถึงส่วนลดหรือค่าลดหย่อนที่ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มได้ลดให้ในขณะที่ขายสินค้าหรือให้บริการ และมูลค่าใดที่ได้หักออกจากราคาสินค้าหรือราคาค่าบริการ โดยแสดงให้เห็นไว้ชัดเจน ว่าได้มีการคำนวณไว้ในใบกำกับภาษีในแต่ละครั้งที่ออกแล้ว ค่าตอบแทนหรือรายจ่ายอื่นใดที่มีลักษณะและเงื่อนไขตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดให้เข้านิยามของขาย เช่น มูลค่าของสินค้าที่แถมพร้อมกับการขายสินค้า ราคาของสินค้าที่ตัวอย่างที่แจกเนื่องจากการจัดส่งเสริมการขาย มูลค่าของสินค้าที่ผู้ประกอบการในเขตปลอดอากรได้ขายให้แก่ผู้ซื้อสินค้าในราชอาณาจักรและผู้ซื้อ ซึ่งเป็นผู้นำเข้าที่ได้ยื่นกระทำพิธีการนำเข้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เมื่อนำสินค้านั้นออกจากเขตปลอดอากรแล้ว เป็นต้น

(2) สำหรับการนำเข้าสินค้า ในกรณีที่การนำเข้าสินค้าที่ผู้นำเข้าได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนอากรขาเข้าตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนหรือตามกฎหมายอื่น ให้นำอากรขาเข้าซึ่งได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนดังกล่าวมารวมเป็นมูลค่าของฐานภาษี ได้แก่ ราคาของสินค้านำเข้าโดยให้ใช้ราคา ซี.ไอ.เอฟ คือ ราคาสินค้าบวกด้วยค่าประกันภัยและค่าขนส่งถึงด่านศุลกากรที่นำสินค้านำเข้าในราชอาณาจักร รวมด้วยอากรขาเข้า ภาษีสรรพสามิต ค่าธรรมเนียมพิเศษตามกฎหมายว่าด้วย การส่งเสริมการลงทุนและภาษีค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ตามที่ได้กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ฯ

(3) สำหรับการส่งออกสินค้า ให้ใช้ราคา เอฟ.โอ.บี ของสินค้าบวกด้วยภาษีสรรพสามิตและภาษีค่าธรรมเนียมอื่นตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา แต่ทั้งนี้ไม่ให้รวมอากรขาออก ซึ่งราคา เอฟ.โอ.บี คือ ราคาสินค้า ณ ด่านศุลกากรส่งออกโดยไม่รวมค่าประกันภัยและค่าขนส่งจากด่านศุลกากรส่งออกไปต่างประเทศ

(4) สำหรับกรณีอื่น ๆ

(ก) การขายสินค้าหรือการให้บริการโดยมีค่าตอบแทนหรือมีค่าตอบแทนต่ำกว่าราคาตลาดโดยไม่มีเหตุอันสมควร มูลค่าของฐานภาษีให้ถือตามราคาตลาดของสินค้าหรือการให้บริการในวันที่ความรับผิดเกิดขึ้น

(ข) การขายสินค้าหรือการให้บริการในกรณีที่ผู้ประกอบการนำสินค้าไปใช้หรือได้ใช้บริการไม่ว่าโดยตนเองหรือบุคคลอื่น โดยมีใช้เพื่อการประกอบกิจการโดยตรงแล้วฐานภาษีให้ถือตามราคาตลาดของสินค้าหรือบริการในวันที่ความรับผิดเกิดขึ้น

(ค) การขายสินค้าที่เกิดจากสินค้าขาดจากรายงานสินค้าและวัตถุดิบมูลค่าของฐานภาษีให้ถือตามราคาตลาดของสินค้าในวันที่ความรับผิดเกิดขึ้น

(ง) การขายสินค้าที่ได้เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละศูนย์และภายหลังได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้า อันทำให้ผู้รับโอนสินค้ามีหน้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ฐานภาษีให้ถือจากราคาตลาดตามสภาพหรือปริมาณของสินค้าที่เป็นอยู่ในวันที่ความรับผิดเกิดขึ้น

(จ) การขายสินค้าในกรณีที่ผู้ประกอบการมีสินค้าคงเหลือและหรือมีทรัพย์สินที่ผู้ประกอบการมีไว้ในประกอบการ ณ วันเลิกประกอบกิจการ ฐานภาษีให้ถือตามราคาตลาดในวันเลิกประกอบกิจการ

ราคาตลาดตามประมวลรัษฎากรนั้น ให้ถือราคาเฉลี่ยของราคาตลาดที่ซื้อขายกันตามความเป็นจริงทั่วไปในวันที่ความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้น ทั้งนี้ ตามที่ได้มีการตรวจสอบราคาตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนด และในกรณีที่ไม้อาจทราบราคาตลาดได้แน่นอน

2.3.2.4 อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม⁸

อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นดังนี้

(1) อัตราภาษีปกติตามประมวลรัษฎากรมีอัตราร้อยละ 10 (ยังไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่มของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) แต่มีพระราชกฤษฎีกาลดอัตราภาษีราคาเพิ่มเป็นการชั่วคราวจากร้อยละ 10 เหลือร้อยละ 6.3 เมื่อรวมกับภาษีท้องถิ่นอีกร้อยละ 0.7 จะเท่ากับร้อยละ 7 ส่วนสินค้าและบริการบางประเภทที่มีลักษณะเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย จะมีการจัดเก็บ

⁸ กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2561, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์, 2561, หน้า 299-300

ภาษีสรรพสามิตเพิ่มเติมอีกต่างหากด้วย ดังนั้นผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มโดยทั่วไป จึงต้องเสียภาษีในอัตราดังกล่าวข้างต้นเว้นแต่กรณีที่จะกล่าวในข้อถัดไป

(2) อัตราภาษีร้อยละศูนย์ มีผลเท่ากับไม่ต้องเสียภาษีขายจากการขายสินค้าหรือการให้บริการและยังได้รับคืนภาษีซื้อ อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละศูนย์ ใช้สำหรับการประกอบดังนี้

(ก) การส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการจดทะเบียน

(ข) การให้บริการที่กระทำในราชอาณาจักรและได้มีการใช้บริการนั้นในต่างประเทศตามประเภทหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด สามารถดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร ฉบับที่ 105 ฉบับที่ 122 และ ฉบับที่ 181 ประกอบด้วย การให้บริการที่กระทำในราชอาณาจักรและได้มีการใช้บริการนั้นในต่างประเทศ ให้รวมถึงการให้บริการที่กระทำในราชอาณาจักรเพื่อใช้ผลิตสินค้าในเขตปลอดอากร เพื่อส่งออกและการให้บริการที่กระทำในเขตดังกล่าวเพื่อใช้ผลิตสินค้าเพื่อส่งออกด้วย

(ค) การให้บริการขนส่งระหว่างประเทศโดยอากาศยานหรือเรือเดินทะเล ที่กระทำโดยผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคล

(ง) การขายสินค้าหรือการให้บริการแก่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามโครงการเงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ

(จ) การขายสินค้าหรือการให้บริการกับองค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ สถานกงสุล

(ฉ) การขายสินค้าหรือการให้บริการที่ก่อให้เกิดสินค้าที่มีรูปร่างหรือการให้บริการที่ไม่ก่อให้เกิดสินค้าที่มีรูปร่าง แต่ทำให้สินค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือมีมูลค่าเพิ่มขึ้นระหว่างคลังสินค้าทัณฑ์บนด้วยกัน หรือระหว่างผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการอยู่ในเขตปลอดอากร ไม่ว่าจะอยู่ในเขตเดียวกันหรือไม่ รวมทั้งการขายสินค้าหรือการให้บริการระหว่างคลังสินค้าทัณฑ์บนกับผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการอยู่ในเขตปลอดอากร

2.3.2.5 การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม⁹

ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มมีหน้าที่ต้องคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มที่จะต้องชำระหรือมีสิทธิได้รับคืนเป็นรายเดือนเดือนละหนึ่งครั้งตามเดือนปฏิทินวิธีการคำนวณภาษี จะแยกอธิบายได้สองกรณีดังนี้

(1) กรณีเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนทั่วไป การคำนวณภาษีที่ต้องชำระในแต่ละเดือนโดยทั่วไปจะเป็นดังนี้

$$\text{ภาษีที่ต้องชำระ} = \text{ภาษีขาย} - \text{ภาษีซื้อ}$$

หากผลการคำนวณเป็นลบอันเกิดจากจำนวนภาษีซื้อมากกว่าจำนวนภาษีขายก็มีสิทธิได้รับภาษีคืน

ภาษีขาย หมายความว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้ประกอบการจดทะเบียนได้เรียกเก็บหรือพึงเรียกเก็บจากผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการเมื่อขายสินค้าหรือรับชำระค่าบริการหักภาษีขายที่เกิดขึ้นในเดือนใดก็เป็นภาษีขายของเดือนนั้น ไม่คำนึงว่าสินค้าที่ขายหรือบริการที่ให้นั้นจะซื้อหรือเป็นผลมาจากการผลิตในเดือนใดก็ตาม

ภาษีซื้อ หมายความว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้ประกอบการได้จ่ายให้กับผู้ขายสินค้าหรือผู้ให้บริการที่เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียน เมื่อซื้อสินค้าหรือชำระค่าบริการเพื่อใช้ในการประกอบกิจการของตน (ทั้งที่เป็นวัตถุดิบ หรือสินค้าทุนประเภทเครื่องจักร เครื่องมือและอุปกรณ์ เป็นต้น) หากภาษีซื้อเกิดขึ้นในเดือนใดก็เป็นภาษีซื้อของเดือนนั้น ไม่คำนึงว่าสินค้าที่ซื้อมานั้นจะขายหรือนำไปใช้ในการผลิตในเดือนใดก็ตาม

(2) กรณีเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละศูนย์ การคำนวณภาษีที่ต้องชำระในแต่ละเดือนจะใช้วิธีการคำนวณทำนองเดียวกับผู้ประกอบการจดทะเบียนที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 7 (ภาษีที่ต้องชำระ = ภาษีขาย - ภาษีซื้อ) แต่มีความแตกต่างกันในด้านภาษีขายเนื่องจากผู้ประกอบการที่เป็นผู้ส่งออกเสียภาษีในอัตราร้อยละศูนย์ จากมูลค่าส่งออกภาษีขายจึงมีค่าเป็นศูนย์เสมอในขณะที่ภาษีซื้อจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นผลการคำนวณจึงเป็นลบอันเกิดจากภาษีซื้อที่มากกว่าภาษีขาย ทำให้มีการคืนภาษีให้แก่ผู้ประกอบการจดทะเบียนที่เป็นผู้ส่งออกเท่าจำนวนภาษีซื้อที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละเดือน

⁹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 300 -302, 314

2.3.3 ข้อดีและข้อเสียของการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม¹⁰

ข้อดีมีดังต่อไปนี้

(1) ขจัดความซ้ำซ้อนของภาระภาษี เนื่องจากภาษีการค้ามีหลักการจัดเก็บจากยอดขายหรือยอดขายรับก่อนหักรายจ่ายในทุกขั้นตอนการผลิตหรือให้บริการ ทำให้มีการเก็บภาษีซ้ำซ้อนในหลายขั้นตอน ภาระภาษีซ้ำซ้อนจะมีมากหรือสูงตามไปด้วย ทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าสูงกว่าที่ควรจะเป็น สำหรับภาษีมูลค่าเพิ่มมีหลักการจัดเก็บจากฐานมูลค่าของสินค้าหรือบริการเฉพาะส่วนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนการผลิตและจำหน่ายเท่านั้น จึงไม่มีภาระภาษีที่ซ้ำซ้อนกัน

(2) เอื้ออำนวยต่อการลงทุน สินค้าทุนจะได้รับการเครดิตภาษีทั้งหมด ซึ่งเท่ากับสินค้าทุนไม่มีการเสียภาษี ธุรกิจทุกขนาดต่างก็ได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการทุกราย ทำให้มีลักษณะส่งเสริมการลงทุน

(3) สนับสนุนการส่งออกระบบภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากสินค้าส่งออกร้อยละศูนย์ ซึ่งเป็นระบบภาษีที่มีกลไกในการคืนภาษีที่แฝงอยู่ในสินค้าส่งออกได้อย่างครบถ้วนถูกต้อง

(4) มีกลไกป้องกันการหลบหนีภาษี ภาษีมูลค่าเพิ่มคำนวณได้จากภาษีขายลบด้วยภาษีซื้อ วิธีการเครดิตภาษีก่อให้เกิดการควบคุมกันเองในระหว่างผู้เสียภาษีด้วยกัน โดยการนำใบกำกับภาษีซื้อมาเป็นหลักฐานการเครดิตภาษีออกจากฐานภาษีขาย แรงจูงใจในการหนีภาษีจึงน้อยลง และยังช่วยให้รัฐบาลตรวจสอบต้นตอของภาษีได้ด้วย

(5) โครงสร้างไม่ยุ่งยากและซับซ้อน เนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่มมีอัตราจัดเก็บอัตราเดียวกับสินค้าและบริการทุกชนิด การคำนวณภาษียกเว้นหาจำนวนภาษีที่ต้องเสียได้ง่าย การเขียนกฎหมาย ก็ไม่สลับซับซ้อนเมื่อเทียบกับภาษีการค้า

(6) อำนวยรายได้ให้รัฐมากขึ้น ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่มีฐานกว้าง และมีกลไกป้องกันการหลบหนีภาษีอยู่ในตัวเอง การหลีกเลี่ยงภาษีกระทำได้ยาก การจัดเก็บภาษีจึงจัดเก็บได้เต็มที่สุดเมื่อเทียบกับภาษีอย่างอื่น ภาษีมูลค่าเพิ่มจึงถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของรัฐบาลมาโดยตลอด

¹⁰ วิชัย โสสุวรรณจินดา, ภาษีมูลค่าเพิ่ม, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมนิติ, 2538), หน้า 194-196

(7) ความร่วมมือในการเสียภาษีมีมากขึ้น ผู้เสียภาษีมีโอกาสได้รับเงินภาษีคืนจากรัฐ เมื่อผู้เสียภาษีได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้องเป็นธรรม ความร่วมมือหรือความสมัครใจจากการเสียภาษีจึงมีมากขึ้น

ข้อเสียมีดังต่อไปนี้

(1) ภาษีมูลค่าเพิ่มอาจเพิ่มภาระการปฏิบัติตามในด้านของผู้เสียภาษี เพราะการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างถูกต้องนั้น จำเป็นต้องมีการจัดทำบัญชีหรือรายงานต่าง ๆ รวมทั้งการออกไปกำกับภาษีตลอดจนต้องเก็บรักษาเอกสารดังกล่าวไว้เป็นอย่างดีด้วย ซึ่งผู้เสียภาษีจะต้องรับภาระต่าง ๆ รวมทั้งจะต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น

(2) หากระบบบัญชียังไม่มีมาตรฐานดีเพียงพอและยังไม่มีระบบที่จะควบคุมการออกไปเสรีจรับเงินและใบกำกับภาษีให้ครบถ้วนได้ อาจก่อให้เกิดช่องโหว่รั่วไหลของภาษีอากรได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเครดิตภาษีของปัจจัยการผลิตและการคืนภาษีให้กับกิจการที่เสียภาษีในอัตราร้อยละศูนย์หรือการคืนภาษีในกรณีอื่น

(3) เนื่องจากภาระภาษีมูลค่าเพิ่มนั้นจะตกกับผู้ซื้อสินค้าทอดสุดท้าย ได้แก่ ผู้บริโภค (Final Consumers) อาจทำให้ระดับสินค้ามีราคาสูงขึ้นส่งผลกระทบต่อการใช้จ่ายและการออมของผู้บริโภค

บทที่ 3

ธุรกิจรับประกันชีวิต

ธุรกิจรับประกันชีวิตเป็นธุรกิจที่กำลังเป็นที่นิยมในโลกธุรกิจปัจจุบันมากขึ้น แต่ยังคงมีบางบริษัทที่ดำเนินการมาแล้ว แต่ก็ต้องมีการปิดตัวลง อันเนื่องจากการบริหารจัดการที่ยังไม่เชี่ยวชาญเพียงพอ และหากพูดถึงการเสียภาษีก็ยังคงมีความยากต่อการปฏิบัติจริง เนื่องจากกฎหมายยังคงมีความไม่ชัดเจน จนบางครั้งบริษัทปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดภาระภาษีที่เพิ่มขึ้นจากการโดนเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่ม ตามที่กฎหมายกำหนด ทำให้บริษัทมีต้นทุนที่ไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้าเกิดขึ้น และประสบปัญหาขาดทุน จนกิจการไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ และสิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เกิดความสับสน คือ การต้องอยู่ในบังคับต้อง เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากธุรกิจรับประกันชีวิตตามประมวลรัษฎากรให้เป็นกิจการที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ โดยเสียบนฐานรายได้ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม และค่าบริการ และถึงแม้จะมีพระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 246 พ.ศ. 2534 ที่กำหนดถึงรายได้ที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่เกิดมีความไม่ชัดเจนต่อผู้ประกอบการในการนำมาปฏิบัติใช้ ดังนั้นธุรกิจรับประกันชีวิตควรต้องมีการศึกษาถึงภาระภาษีสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิต ก่อนที่จะมีการจัดตั้งและดำเนินกิจการ เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการได้อย่างราบรื่นและเป็นประโยชน์สูงสุด จึงนำไปสู่การอธิบายความหมายและประเภทของการประกันชีวิต ภาระภาษีของธุรกิจรับประกันชีวิต และวิเคราะห์รายได้ต่างๆของธุรกิจรับประกันชีวิตว่าจะต้องมีภาระภาษีใดบ้างที่บริษัทต้องรับรู้ก่อนการดำเนินกิจการใดๆ โดยจะยกตัวอย่างบริษัทประกันชีวิตมาพอสังเขป

3.1 ลักษณะของสัญญาประกันชีวิต

3.1.1 ความหมายของการประกันชีวิต

การประกันชีวิต หมายถึง สัญญาซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงว่าจะจ่ายเงินหรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้เมื่อผู้เอาประกันภัยยังคงมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา หรือถึงแก่กรรมภายในระยะเวลาของสัญญา โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิตมีอยู่ด้วยกันสามฝ่าย คือ ผู้รับประกันภัย ผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัย เมื่อสัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นแล้ว คู่สัญญาย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาซึ่งกันและกัน มาตรา 861 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ว่า “อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้น หรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคตดังได้ระบุไว้ในสัญญา และในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่า “เบี้ยประกันภัย” และใน

มาตรา 889 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้อีกว่า “ในสัญญาประกันชีวิตนั้น การใช้จำนวนเงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของบุคคลคนหนึ่ง”

ธุรกิจรับประกันชีวิต จำเป็นต้องเป็นบริษัทที่ได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต เพื่อรับประกันต่อความสูญเสียหรือความเสียหายต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยสัญญาว่าจะจ่ายชดเชยให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับผลประโยชน์กรณีผู้เอาประกันภัยมีการเสียชีวิต และอาจมีความคุ้มครองอื่น ๆ เช่น การประกันอุบัติเหตุและสูญเสียอวัยวะ หรือการประกันกรณีทุพพลภาพ เป็นต้น

3.1.2 ประเภทของการประกันชีวิต¹¹

การประกันชีวิตแบบพื้นฐานมี 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทสามัญ ประเภทอุตสาหกรรม และประเภทกลุ่มดังนี้

(1) ประเภทสามัญ (Ordinary Life Insurance) คือการประกันชีวิตรายบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อขอกระจายความเสี่ยงในกลุ่มผู้ทำประกันชีวิตที่มีรายได้ปานกลางถึงสูง จำนวนเงินเอาประกันภัยปานกลาง ถึงสูง ตรวจสอบสุขภาพ หรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้รับประกันภัย ซึ่งโดยทั่วไปจะพิจารณาจากจำนวนเงินเอาประกันภัยเป็นหลัก วิธีการชำระเบี้ยประกันภัยกำหนดเป็นรายปี ราย 6 เดือน ราย 3 เดือน และรายเดือน บริษัทประกันภัยออกกรมธรรม์ 1 ฉบับ ให้ผู้เอาประกันภัย 1 คน ภายใน 2 ปีแรกของการทำประกันชีวิต หากพบว่าผู้เอาประกันภัยแถลงข้อความเท็จ บริษัทมีสิทธิโต้แย้งและยกเลิกสัญญาได้

(2) ประเภทอุตสาหกรรม (Industrial Life Insurance) คือการประกันชีวิตรายบุคคลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้มีรายได้น้อยมีโอกาสทำประกันชีวิต จำนวนเงินเอาประกันชีวิตต่างหากมีความเสี่ยงปกติ ชำระเบี้ยประกันเป็น รายเดือน บริษัทประกันภัยออกกรมธรรม์ 1 ฉบับ ให้ผู้เอาประกันภัย 1 คน มีระยะเวลารอคอย คือช่วงเวลา 180 วันแรกที่กรมธรรม์ยังไม่คุ้มครอง หากผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต จากการเจ็บป่วยในช่วงนี้บริษัทจะไม่จ่ายเงินเอาประกันภัยให้ แต่จะคืนเบี้ยประกันภัยให้กับผู้รับประโยชน์

(3) ประเภทกลุ่ม (Group Life Insurance) คือการรับประกันชีวิตกลุ่มบุคคล ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปภายใต้ กรมธรรม์ฉบับเดียวกัน โดยพิจารณาถึงความเสี่ยงภัยของบุคคลในกลุ่มทั้งหมดด้วยอัตราเฉลี่ย ไม่ว่าจะ เป็นอายุ เพศ หน้าที่การงาน หรือจำนวนเงินเอาประกันภัย

¹¹ สมาคมประกันชีวิตไทย, คู่มือการประกันชีวิตกลุ่ม, (กรุงเทพฯ : วิกตอรีเฟาเวอร์พอยท์, 2528)

ซึ่งคำนวณเป็นอัตราเบี้ยประกันภัยเพียงอัตราเดียว เพื่อใช้กับบุคคลทุกคนในกลุ่มนั้น ๆ ด้วย หลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการลดลงจึงมีผลโดยตรงทำให้เบี้ยประกันภัย ถูกกว่าการประกันชีวิตรายบุคคล โดยทั่วไปการประกันชีวิตกลุ่มจะเป็นการคุ้มครองระยะเวลา 1 ปี ซึ่งผู้ถือกรมธรรม์ประกันภัยสามารถต่ออายุสัญญาปีต่อปีได้ ทั้งนี้ระยะเวลาดังกล่าวจะเหมาะสม สำหรับองค์กรทั้งภาครัฐ และ ภาคเอกชน โดยผู้ชำระเบี้ยประกันภัยจะเป็นนายจ้าง หรือผู้ถือ กรมธรรม์ประกันภัย หรือสมาชิกผู้เอาประกันภัยก็ได้ โดยบริษัทประกันชีวิตจะเป็นผู้คำนวณเบี้ย ประกันภัย

3.2 ภาวะภาษีสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิตในประเทศไทย

ธุรกิจรับประกันชีวิตก็เสมือนหนึ่งเป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ที่มีภาระหน้าที่ใน การเสียภาษีไม่ว่าจะเป็นภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีธุรกิจเฉพาะ(บางกิจการที่ประมวลรัษฎากรกำหนด ซึ่งธุรกิจรับประกันชีวิตเป็นหนึ่งในธุรกิจที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ) และภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น ซึ่งแต่ละภาษีนั้น จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่ต้องแสดงต่อกรมสรรพากร เพื่อชำระภาษีให้ครบถ้วน และถูกต้อง ดังนั้นจะสามารถอธิบายถึงภาวะภาษีสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิตได้พอสังเขปดังนี้

3.2.1 ภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิต

ภาษีธุรกิจเฉพาะเป็นภาษีทางอ้อมประเภทหนึ่งที่ภาษีอาจไม่ตกเป็นภาระแก่บุคคล ที่กฎหมายต้องการให้รับภาระภาษีก็ได้ โดยจัดเก็บจากการบริโภค ผู้มีหน้าที่เสียภาษีธุรกิจเฉพาะ คือ ผู้ประกอบกิจการเฉพาะอย่างซึ่งรวมถึงผู้ประกอบกิจการรับประกันชีวิตด้วย

กิจการรับประกันชีวิตเป็นการให้บริการทางการเงินอย่างหนึ่งซึ่งได้จัดให้ บริษัทประกันชีวิตอยู่ภายใต้บังคับการจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/2 (3) แห่ง ประมวลรัษฎากร บริษัทประกันชีวิตจึงต้องนำฐานภาษีจากรายรับ ตามมาตรา 91/5 (3) แห่ง ประมวลรัษฎากร จำพวกดอกเบี้ย อันได้แก่ ดอกเบี้ยรับจากการลงทุนในพันธบัตร ส่วนลดรับบัตร ภาษีกระทรวงการคลัง ดอกเบี้ยจากตั๋วเงินคลัง หลักทรัพย์รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม โดยมีกรมธรรม์ประกันภัยเป็นประกัน ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมโดยมีทรัพย์สินจำนองเป็นประกันดอกเบี้ย เงินให้กู้ยืม โดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมโดยมีธนาคารพาณิชย์ค้ำประกันดอกเบี้ย เงินให้กู้ยืม โดยมีกระทรวงการคลังค้ำประกัน ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมโดยมีบริษัทเงินทุนค้ำประกัน ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมโดยมีบุคคลค้ำประกัน ดอกเบี้ยจากการให้เช่าซื้อรถ ค่าเช่าจากการให้เช่าทรัพย์สิน แบบลิสซิ่ง ดอกเบี้ย เงินฝากธนาคาร ดอกเบี้ยเงินฝากบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์

เงินปันผลที่ได้รับจากหุ้นและหน่วยลงทุน และรายได้จากค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการที่ได้รับมา คำนวณภาษีธุรกิจเฉพาะในอัตราร้อยละ 2.5 และภาษีท้องถิ่นในอัตราร้อยละ 10 ของอัตราภาษี รวมเป็น ร้อยละ 2.75 มายืนยันแบบ ภ.ศ. 40 แสดงรายการเพื่อเสียภาษีภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป อย่างไรก็ตามเนื่องจากฐานภาษีธุรกิจเฉพาะของกิจการรับประกันชีวิต คือ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม หรือค่าบริการที่ได้รับ มิได้เก็บภาษีจากเบี้ยประกันชีวิตที่ผู้เอาประกันจ่าย ผู้เอาประกันชีวิตที่จ่ายเบี้ยประกันชีวิตให้แก่บริษัทประกันชีวิตจึงไม่ถูกจัดเก็บภาษีแต่อย่างใด

นอกจากนี้การที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ได้กำหนดให้บริษัทประกันชีวิตสามารถขายกรมธรรม์ประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคล และกรมธรรม์ประกันสุขภาพได้เช่นกัน ซึ่งฐานภาษีของธุรกิจประกันวินาศภัยและประกันชีวิตไม่เท่ากัน ทั้ง ๆ ที่เป็นกรมธรรม์ชนิดเดียวกัน กรมสรรพากรจึงได้ออกแนววินิจฉัยกรมสรรพากร กำหนดให้ กรณีบริษัทรับประกันวินาศภัยออกกรมธรรม์ประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคลและประกันสุขภาพในกรมธรรม์ฉบับเดียวกัน รายรับของกรมธรรม์ดังกล่าวอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/2 (3) แห่งประมวลรัษฎากร โดยฐานภาษีจากกิจการดังกล่าว ได้แก่ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม หรือค่าบริการตามมาตรา 91/5 (3) แห่งประมวลรัษฎากร ดังนั้น ค่าเบี้ยประกันภัย จึงไม่ใช่ฐานภาษีตามมาตรา 91/5 (3) แห่งประมวลรัษฎากร แต่ในกรณีที่บริษัทประกันวินาศภัย ประกอบธุรกิจประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคลและประกันสุขภาพ โดยแยกเป็นกรมธรรม์เดียวจะต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะหรือภาษีมูลค่าเพิ่มตามแนววินิจฉัยกรมสรรพากรที่ กค 0811/พ.01569 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2542 ทั้งนี้การที่กำหนดให้กรมธรรม์ประกันภัยอุบัติเหตุส่วนบุคคล ถือเป็นารับประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิตอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ตามมาตรา 91/2 (3) แห่งประมวลรัษฎากรเนื่องจากเป็นกรมธรรม์ที่มุ่งเฉลี่ยภัยอันเนื่องจากการตาย การสูญเสียอวัยวะ หรือทุพพลภาพของบุคคลหนึ่งเป็นสำคัญ

เนื่องจากปัจจุบันสำนักงาน คปภ. อนุญาตให้ขายกรมธรรม์ประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคลเป็นกรมธรรม์ประกันภัยเดี่ยวได้โดยไม่ต้องแนบท้ายกรมธรรม์ประกันชีวิต บริษัทที่ขายกรมธรรม์ดังกล่าวย่อมอยู่ในบังคับภาษีธุรกิจเฉพาะซึ่งเป็นไปตามแนววินิจฉัยของกรมสรรพากรข้างต้น

ในกรณีที่บริษัทประกันชีวิตนำเงินได้จากการรับประกันภัยไปลงทุนในตราสารทางการเงิน เช่นตราสารหนี้ การกระทำดังกล่าว ถือว่าบริษัทประกอบกิจการโดยปกติเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ เมื่อได้รายรับจากการทำธุรกรรมดังกล่าว รายรับจะอยู่ภายใต้บังคับการจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะในอัตราร้อยละ 3 ตามมาตรา 91/6 (3) แห่งประมวลรัษฎากร อย่างไรก็ตาม ตาม

มาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 469 ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการลดอัตรา รัษฎากร (ฉบับที่ 469) พ.ศ. 2551 กำหนดให้ลดอัตราภาษีดังกล่าวและจัดเก็บภาษีในอัตรา ร้อยละ 0.01

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้นการที่กิจการรับประกันชีวิต โดยรวมถึงการรับประกันภัย อุบัติเหตุส่วนบุคคลนั้น จะอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/2 (3) แห่ง ประมวลรัษฎากร โดยฐานภาษีจากกิจการดังกล่าว ได้แก่ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม หรือค่าบริการตาม มาตรา 91/5 (3) แห่งประมวลรัษฎากร แต่ส่วนของค่าเบี้ยประกันชีวิตและประกันภัยอุบัติเหตุส่วนบุคคลนั้นเป็นกรณีธรรม ที่มุ่งเฉลี่ยภัยอันเนื่องจากการตาย การสูญเสียชีวิต หรือทุพพลภาพของ บุคคลหนึ่งเป็นสำคัญ จึงทำให้ ไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะแต่อย่างใด

3.2.2 ภาษีมูลค่าเพิ่มในกิจการเฉพาะสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิต

ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีทางอ้อมประเภทหนึ่งเช่นเดียวกับภาษีธุรกิจเฉพาะที่เก็บจาก ฐานการบริโภค และถูกนำมาแทนที่ภาษีการค้าที่ยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2535 โดยกำหนดให้ผู้มีหน้าที่ เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม คือ ผู้ขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพในราชอาณาจักรและ ผู้นำเข้าสินค้า แต่หากพิจารณากันในกิจการเฉพาะ ซึ่งเป็นกิจการที่อยู่ภายใต้มาตรา 91/2 แห่งประมวลรัษฎากรกำหนดให้อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ประกอบกับมาตรา 77/3 แห่งประมวลรัษฎากร ที่กำหนดว่ากิจการใดอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/2 แห่งประมวลรัษฎากร ย่อมไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่ก็ยังมีข้อยกเว้นในมาตรา 91/4 แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดอีกว่า กิจการเฉพาะอย่างของกิจการที่กำหนดไว้ในมาตรา 91/2 แห่ง ประมวลรัษฎากร นั้น แต่ประกอบกิจการเฉพาะอย่างที่ไม่ใช่กิจการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการหรือ กิจการเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการแต่มีกำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 246 พ.ศ. 2534 เกี่ยวกับการกำหนดกิจการเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการที่อยู่ในบังคับต้อง เสียภาษีธุรกิจเฉพาะให้เป็นกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม กิจการเหล่านี้ต้องอยู่ในบังคับต้องเสีย ภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งก็เป็นประเด็นทางภาษีว่า กิจการนั้นประกอบธุรกิจรับประกันชีวิต ส่วนที่เกิด รายการนอกเหนือจากเบี้ยประกันนั้น ก็อยู่ภายใต้กิจการรับประกันชีวิต แต่สิ่งที่กฎหมายกำหนดไว้นั้น จะตีความว่ากิจการเฉพาะอย่างที่ไม่ใช่กิจการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการ แสดงถึงเจตนารมณ์ของ กฎหมายไปในทิศทางใด จึงทำให้ผู้ประกอบการเกิดความสับสนและแสดงให้เห็นถึงความไม่ชัดเจนใน กฎหมาย ส่งผลให้มีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

กรมสรรพากรได้ออกพระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 246 พ.ศ. 2534 เกี่ยวกับการกำหนดกิจการเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะให้เป็นกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งจะมีการระบุว่า กิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะแต่มีหน้าที่ต้องยื่นแบบเพื่อเสียภาษีมูลค่าเพิ่มต่างหากด้วย โดยจะสามารถจำแนกประเภทของเงินได้ที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มได้ดังนี้

- (1) การให้บริการเช่าสังหาริมทรัพย์
- (2) การให้บริการใช้บัตรเครดิตหรือในลักษณะทำนองเดียวกัน
- (3) การให้บริการที่ปรึกษาทางธุรกิจ
- (4) การให้เช่าซื้อทรัพย์สิน
- (5) การให้บริการนายหน้าและตัวแทนซื้อขายหลักทรัพย์
- (6) การให้บริการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์
- (7) การให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการตามมาตรา 91/2 แห่งประมวลรัษฎากร และไม่มีฐานภาษีตามมาตรา 91/5 แห่งประมวลรัษฎากร

ดังนั้นหากกิจการรับประกันชีวิตมีส่วนของรายได้ตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะสามารถตีความได้ว่า กิจการต้องมีหน้าที่ในการยื่นแบบแสดงการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 246 พ.ศ. 2534 เกี่ยวกับการกำหนดกิจการเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะให้เป็นกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามแต่ประเภทของรายได้ ที่ได้ระบุไว้ในส่วนนี้ ซึ่งจะจัดเก็บในอัตราร้อยละ 7 อันรวมภาษีท้องถิ่น (ภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 6.3 และภาษีท้องถิ่นร้อยละ 0.7) ทั้งนี้ตามพระราชกฤษฎีกา ฯ ออกตามประมวลรัษฎากรว่าด้วยการลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม ฉบับที่ 667 พ.ศ. 2561 แต่ส่วนที่กิจการยังคงต้องมีหน้าที่ในการตีความว่า กิจการที่ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการตามมาตรา 91/2 แห่งประมวลรัษฎากร และไม่มีฐานภาษีตามมาตรา 91/5 แห่งประมวลรัษฎากร เป็นกิจการประเภทใดบ้าง การบริการอื่นใดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการนั้น สัมพันธ์กับกิจการของตนเองหรือไม่ อันก่อให้เกิดอุปสรรคในการตีความตามเจตนารมณ์กฎหมายให้ถูกต้องและชัดเจนที่สุด

จะเห็นได้ว่าภาวะภาษีของกิจการรับประกันชีวิตนั้น โดยหลักจะถือว่ากิจการดังกล่าวอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะเป็นหลัก โดยส่วนของภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น กรมสรรพากรได้ให้กิจการประเมินตนเองและตีความว่ากิจการใดมีรายได้ที่เข้าตามนิยามตามมาตรา 91/4 แห่ง

ประมวลรัษฎากรหรือพระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 246 พ.ศ. 2534 ที่หลักเกณฑ์ที่ต้องอยู่ในบังคับเสียภาษีมูลค่าเพิ่มของรายได้ส่วนนั้นๆ แต่อย่างไรก็ตาม กิจกรรมรับประกันชีวิตโดยส่วนใหญ่ยังไม่เข้าถึงเจตนารมณ์ของบทบัญญัตินี้อย่างแท้จริง จึงทำให้กิจกรรมนั้น มิได้ปฏิบัติหรือมีการตีความที่บิดเบือนจากวัตถุประสงค์ที่แท้จริงได้ หรือบางธุรกรรมที่เกิดในธุรกิจโดยไม่ได้เข้าตามนิยามที่กำหนด แต่เข้านิยามของการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 77/1 (8) และ (10) แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับมาตรา 77/2 แห่งประมวลรัษฎากร จึงเป็นคำถามที่ควรพิจารณาว่ากิจกรรมนั้นต้องมีหลักในการตีความอย่างไร ว่ากิจกรรมของตนมีธุรกรรมที่เข้าข่ายต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม และหากกิจกรรมถูกตีความว่าเข้าข่ายต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม รายจ่ายโดยรวมการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มไปแล้วนั้น สามารถขอคืนได้หรือไม่ในรูปแบบภาษีซื้อ และจะมีวิธีการจัดการอย่างไร เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายได้ถูกต้องและเหมาะสมมากที่สุด

3.3 รายได้ที่เกิดขึ้นในธุรกิจรับประกันชีวิตและภาระภาษีมูลค่าเพิ่มในกิจการเฉพาะ

ธุรกิจรับประกันชีวิตนั้น เป็นธุรกิจให้การรับประกันแก่ผู้เอาประกัน โดยสัญญาว่าจะจ่ายชดเชยให้ หากผู้เอาประกันเสียชีวิตไม่ว่าจะทางใด ขึ้นอยู่กับสัญญาที่ตกลงกัน ดังนั้นก่อนที่ผู้เอาประกันจะได้รับความคุ้มครองจะต้องมีการเสียเบี้ยประกันชีวิตก่อน ซึ่งอาจเป็นรายปีหรือรายเดือนก็ได้ ก็จะทำให้ธุรกิจรับประกันชีวิตนั้น มีค่าเบี้ยประกันชีวิตเป็นรายได้หลักของการประกอบธุรกิจรับประกันชีวิต เมื่อธุรกิจมีการรับเบี้ยประกันชีวิตมาแล้วนั้น ก็ต้องมีการนำไปลงทุนเพื่อต่อยอดรายได้ให้มียอดผลและเป็นกำไรในทางธุรกิจรับประกันชีวิต จึงทำให้ธุรกิจรับประกันชีวิตนั้นมีรายได้จากการทำกิจการอย่างอื่น ที่อาจจะเกี่ยวเนื่องหรือไม่เกี่ยวเนื่องกับธุรกิจรับประกันชีวิตอีกได้ ซึ่งรายได้เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ต้องเสียภาษีทั้งสิ้น แต่จะเสียภาษีใดบ้างนั้น ต้องพิจารณาตามกฎหมายตามแต่ละหมวดภาษี ที่สัมพันธ์กับธุรกิจรับประกันชีวิต (การศึกษานี้ครอบคลุมเฉพาะภาษีมูลค่าเพิ่ม) อันได้กล่าวไว้ในหัวข้อก่อนหน้าแล้วนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้บัญญัติไว้ว่าธุรกิจรับประกันชีวิตต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะในอัตราร้อยละ 3 ตามมาตรา 91/6 (3) แห่งประมวลรัษฎากร โดยฐานภาษีจากกิจการดังกล่าว ได้แก่ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม หรือค่าบริการตามมาตรา 91/5 (3) แห่งประมวลรัษฎากร แต่ส่วนของค่าเบี้ยประกันชีวิตและประกันภัยอุบัติเหตุส่วนบุคคลนั้นเป็นกรรมธรรม์ ที่มุ่งเฉลี่ยภัยอันเนื่องจากการสูญเสียชีวิต การสูญเสียชีวิต หรือทุพพลภาพของบุคคลหนึ่งเป็นสำคัญ จึงทำให้ไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะแต่อย่างใด ส่วนในรายได้อื่นที่นอกเหนือจากที่กำหนดต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะนั้น กิจการต้องพิจารณาว่าส่วนของรายได้นั้น ๆ ที่เกิดขึ้น จะอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีอย่างอื่นหรือไม่ เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม อันจะสามารถพิจารณาได้จากมาตรา 91/4 และพระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 246 พ.ศ. 2534 เกี่ยวกับการกำหนดกิจการเฉพาะ

อย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะให้เป็นกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม อันได้กล่าวไว้ในหัวข้อก่อนหน้าแล้ว ซึ่งบทบัญญัติในกฎหมายสำหรับการตีความในการแยกประเภทภาษีนี้นั้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่ายังคงมีความไม่ชัดเจนในกฎหมายที่ต้องให้กิจการต้องพิจารณาจากรายได้ของกิจการตนเองว่าจะต้องเสียภาษีประเภทใด ซึ่งไม่ตรงกับหลักการบริหารภาษีอากรที่ดี และไม่ตอบสนองต่อหลักการบริหารภาษีในปัจจุบัน ดังนั้นจึงควรมีการพิจารณาแก้ไขกฎหมายและสร้างความชัดเจนสำหรับบทบัญญัติของกฎหมายให้มากขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและง่ายต่อการปฏิบัติหน้าที่สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผู้ศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า การตีความในส่วนของภาษีมูลค่าเพิ่มนั้นมีความซับซ้อนและยากต่อการตีความให้ชัดเจนและถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้ ผลที่ตามมาคือ ทำให้เกิดความเสียหายแก่กิจการ หากกิจการไม่ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังส่งผลถึงรายได้ของรัฐในการจัดเก็บภาษีอื่นไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและไม่เข้าหลักการบริหารภาษีในปัจจุบัน

กรณีตัวอย่าง งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัท กัญญาประกันชีวิต จำกัด ดังนี้

บริษัท กัญญาประกันชีวิต จำกัด	
งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2560	
	ปี 2560
รายได้	
เบี้ยประกันภัยที่ถือเป็นรายได้สุทธิจากประกันภัยต่อ	XXXX
รายได้ค่าจ้างและค่าบำเหน็จ	XXXX
รายได้จากการลงทุนสุทธิ	XXXX
ผลกำไรจากเงินลงทุน	XXXX
ผลขาดทุนจากการปรับมูลค่ายุติธรรม	XXXX
รายได้อื่น	XXXX
รวมรายได้	XXXX

ค่าใช้จ่าย	
ผลประโยชน์จ่ายตามกรมธรรม์ประกันภัยและค่าสินไหมทดแทนสุทธิ	XXXX
ค่าจ้างและค่าบำเหน็จ	XXXX
ค่าใช้จ่ายในการรับประกันภัยอื่น	XXXX
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ	XXXX
ต้นทุนทางการเงิน	XXXX
รวมค่าใช้จ่าย	XXXX
กำไรก่อนภาษีเงินได้	XXXX
ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	XXXX
กำไรสุทธิ	XXXX

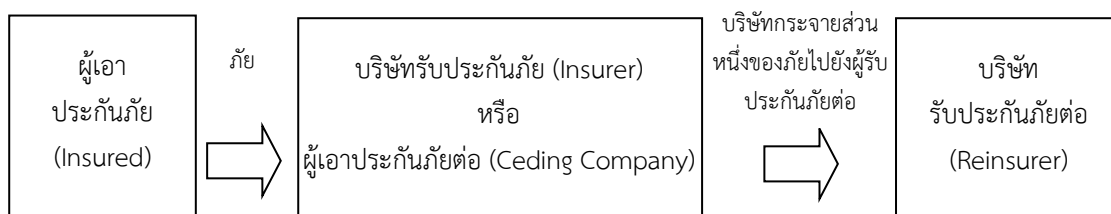
จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของธุรกิจรับประกันชีวิตว่ากิจการนั้นไม่ได้เสนอเพียงรายได้จากเบี้ยประกันภัยเพียงอย่างเดียว แต่มีรายได้ประเภทอื่นแสดงอยู่ด้วย ซึ่งตามหลักเกณฑ์การแสดงงบการเงินของธุรกิจประกันภัย¹²นั้น จะแสดงรายได้หลักและรายได้ที่มีจำนวนตั้งแต่ร้อยละ 20 ของยอดรายได้รวมทั้งหมดในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่ารายได้ที่แสดงชัดเจนในงบการเงินนั้นมีจำนวนมูลค่ามากกว่าร้อยละ 20 ของรายได้รวมทั้งหมด ก็สามารถตีความได้ว่าหากกิจการมีการยื่นแสดงรายการเสียภาษีจากรายได้ที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะหรือภาษีมูลค่าเพิ่มขาดไป จำนวนของภาษีที่ขาดไปนั้นจะถือว่าเป็นจำนวนเงินที่มีสาระสำคัญต่อกิจการ ซึ่งหากกิจการต้องมีภาระเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่ม อันเกิดจากสิ่งทีกิจการไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้า ผลที่เกิดขึ้นจะกระทบต่อแผนการดำเนินงานของกิจการและสภาพคล่องที่ตกต่ำลง และเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวกิจการก็ต้องเป็นผู้รับผิดชอบเอง อันเกิดจากการตีความที่ไม่ถูกต้องจากบทบัญญัติที่ไม่ชัดเจน ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ธุรกิจรับประกันชีวิต และไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อสภาพเศรษฐกิจในประเทศอีกด้วย

ดังนั้นผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างรายได้ที่มีความเสี่ยงต่อกิจการที่ต้องพิจารณาว่าเป็นส่วนของรายได้ที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีประเภทใด และกิจการยังเกิดความสับสนและมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนไป จนทำให้เกิดการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิต ผู้ศึกษาจึงขอวิเคราะห์ถึงรายได้ค่าจ้างและค่าบำเหน็จ ซึ่งเป็นรายได้ที่มีจำนวน

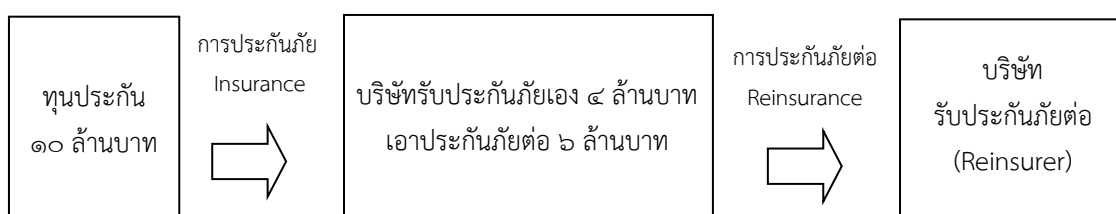
¹² คำสั่งนายทะเบียนที่ 9/2545 เรื่องกำหนดแบบงบการเงินของบริษัทประกันชีวิต

ที่มีสาระสำคัญสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิต และมักก่อให้เกิดประเด็นปัญหาในเรื่องการตีความว่าต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะหรือภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่หากอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มส่วนที่เป็นรายจ่ายโดยรวมการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มไปแล้วนั้น จะสามารถขอคืนได้หรือไม่ในรูปแบบภาษีซื้อ

ตัวอย่าง รายได้ค่าจ้างและค่าบำเหน็จ รายได้ที่กิจการได้รับเปรียบเสมือนค่านายหน้าจากการรับประกันภัยต่อจากบริษัทรับประกันภัยอื่นๆที่ต้องการที่จะกระจายความเสี่ยงและช่วยลดความสูญเสียของผู้รับประกันภัยจากมหันตภัยที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ ซึ่งการรับประกันภัยต่อ¹³ มีลักษณะพิเศษและมีความแตกต่างจากการรับประกันภัยอื่น โดยเป็นการรับประกันภัยที่กระจายความเสี่ยงระหว่างบริษัทประกันภัยด้วยกันเอง ซึ่งเป็นการตกลงกันระหว่าง “ บริษัทเอาประกันภัยต่อ ” (Ceding Company) กับ “ ผู้รับประกันภัยต่อ ” (Reinsurer) ทั้งนี้ ผู้เอาประกันภัย (Insured) ไม่มีสิทธิเรียกร้อง ตามสัญญาประกันภัยต่อนี้โดยตรงกับบริษัทรับประกันภัยต่อ แต่มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากบริษัท ที่รับประกันภัยจากตนเท่านั้น ลักษณะของการดำเนินงานของการรับประกันภัยต่อสามารถอธิบายได้ดังนี้

ตัวอย่างของการประกันภัยต่อ

ซึ่งจากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าผู้รับประกันจะรับความเสี่ยงบนทุนประกันเพียง 4 ล้านบาท และส่งประกันภัยต่อจำนวน 6 ล้านบาท ให้แก่บริษัทรับประกันภัยต่อ เมื่อมีการทำสัญญารับประกันภัยต่อ บริษัทรับประกันภัยต่อจะต้องจ่ายค่าตอบแทนหรือที่เรียกว่า “ ค่าจ้างและ

¹³ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันชีวิต. 2562. การประกันภัยต่อ [ออนไลน์]. จากเว็บไซต์: <http://www.oic.or.th/th/education/insurance/miscellaneous/reinsurance> [สืบค้นวันที่ 8 เมษายน 2562]

ค่าบำเหน็จ ” แก่ผู้รับประกันภัย นอกเหนือจากเบี้ยประกันตามสัดส่วนของทุนประกัน โดยกำหนดเป็นร้อยละของเบี้ยประกันภัย (Gross Premium) ซึ่งอาจจะเป็นแบบร้อยละที่แน่นอน (Flat Percentage) หรือ แบบอัตราแปรผันตามความเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนที่เกิดขึ้นจริงในปีรับประกันภัยต่อ (Sliding Scale) โดยจะมีการกำหนดขั้นสูงสุดและขั้นต่ำสุดไว้¹⁴ เช่นดังตัวอย่างข้างต้น บริษัทผู้รับประกันภัยต่อตกลงราคาเพื่อรับประกันภัยต่อ โดยค่าตอบแทนหรือค่าจ้างและค่าบำเหน็จที่ต้องจ่ายให้แก่ผู้รับประกันภัยในอัตราร้อยละ 2.5 ของเบี้ยประกัน หากเบี้ยประกันภัยเป็นจำนวน 500,000 บาท ดังนั้นค่าตอบแทนหรือค่าจ้างและค่าบำเหน็จที่ต้องจ่ายให้แก่ผู้รับประกันภัยเท่ากับ 12,500 บาท และรับความเสี่ยงบนทุนประกันจำนวน 6 ล้านบาท หรือในบางครั้งบริษัทรับประกันภัยต่ออาจออกข้อเสนอให้กับบริษัทรับประกันภัยในลักษณะอัตราเบี้ยประกันภัยสุทธิ จึงทำให้ไม่มีค่าบำเหน็จการประกันภัยต่อก็ได้

จะแสดงให้เห็นว่าผู้รับประกันภัยต่อได้จ่ายค่าตอบแทนอันเสมือนค่าบริการที่จ่ายให้แก่ผู้รับประกันภัยที่ได้เป็นนายหน้าให้แก่ผู้รับประกันภัยต่อ เพื่อกระจายความเสี่ยงให้แก่บริษัทผู้รับประกันภัย ตามคำตอบกรมสรรพากรใน FAQ เลขที่ 407731 ได้มีแนวคำตอบสำหรับกิจการรับประกันวินาศภัยว่ารายจ่ายค่านายหน้าจากการประกันภัยต่อที่จ่ายให้แก่ผู้รับประกันภัยในต่างประเทศนั้นจะต้องมีการนำส่งภาษีมูลค่าเพิ่มด้วย อันเนื่องจากการให้บริการตามมาตรา 71/1 แห่งประมวลรัษฎากร ดังนั้นก็สามารถตีความได้ว่าหากเป็นกรณีธุรกิจรับประกันชีวิตมีรายได้ที่ได้รับจากค่าตอบแทนหรือค่าบำเหน็จและค่าจ้างนั้น ก็ควรที่จะตีความว่าเป็นค่าบริการตามแนวคำตอบของกรมสรรพากรดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะสามารถแยกได้ว่ารายได้นี้เป็นรายได้จากการให้บริการนั้น หากพิจารณาถึงภาษีที่ต้องเสียสำหรับธุรกิจรับประกัน กิจการมีต้องการยื่นเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/5 (3) คือการบริการ ในอัตราร้อยละ 2.5 และภาษีท้องถิ่นในอัตราร้อยละ 10 ของอัตรากาสิโนรวมเป็นร้อยละ 2.75 แต่ถ้าในบางกิจการก็มองว่าเข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชกฤษฎีกา ๗ ฉบับที่ 246 พ.ศ. 2534 ข้อ 7 คือการให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการตามมาตรา 91/2 แห่งประมวลรัษฎากร และไม่มีฐานภาษีตามมาตรา 91/5 แห่งประมวลรัษฎากร เพราะเป็นค่าบริการอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการ ดังนั้นกิจการก็อาจจะเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 7 เพราะคิดว่าเข้าหลักการดังกล่าวนี้ ดังนั้นกิจการก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ ที่กิจการปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันนั้นถูกต้องและตรงตามเจตนารมณ์หรือไม่ เนื่องจากกฎหมายยังคงมีความไม่ชัดเจน และไม่ได้

¹⁴ ผนวดี เรืองรัตนเมธี, “ภาพรวมของธุรกิจประกันชีวิต และสรุปสาระสำคัญของการประกันชีวิต,” คู่มือปฏิบัติงานสำหรับตัวแทนประกันชีวิต, (2559): หน้า 4-10.

มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนและยากต่อการตีความ และนั่นคือสิ่งที่กิจการกำลังเสี่ยงต่อการเกิด เบี้ยปรับและเงินเพิ่ม หากกิจการมีการยื่นแบบเสียภาษีที่ไม่ถูกต้อง ยกตัวอย่าง หากบริษัท ก จำกัด มีรายได้ค่าจ้างและค่าบำเหน็จเดือน มกราคม 2562 จำนวน 20 ล้านบาท และบริษัทตัดสินใจที่จะยื่น รายได้นี้เป็นส่วนหนึ่งของค่าบริการตามมาตรา 91/5 (3) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งต้องเสียสุทธิในอัตรา ร้อยละ 2.75 โดยยื่นแบบ ภ.ธ. 40 แสดงรายการเพื่อเสียภาษีวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2562 ต่อมาบริษัท มีการปิดบัญชีรอบปี 2562 และมีการขอคืนภาษีเงินได้นิติบุคคล จึงทำให้โดนกรมสรรพากรเข้ามา ตรวจสอบบัญชีทั้งหมด ปรากฏว่าส่วนของค่าจ้างและค่าบำเหน็จนั้น แท้จริงแล้วเข้าข่ายตาม พระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 246 พ.ศ. 2534 ข้อ 7 ที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มบน รายได้ดังกล่าว กิจการจึงต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 7 ประกอบกับเบี้ยปรับ 1 เท่าของ จำนวนภาษีที่ขาดไป และคำนวณเงินเพิ่มอีกร้อยละ 1.5 ต่อเดือนหรือเศษของเดือนของเงินภาษี ที่ต้องชำระ อีกทั้งส่วนที่ยื่นเสียภาษีธุรกิจเฉพาะนั้นยังคงต้องไปยื่นขอคืนภาษีธุรกิจเฉพาะที่นำส่ง เกินไป ทำให้เสียที่จะต้องถูกเจ้าหน้าที่สรรพากรเข้าตรวจสอบรายการอื่นอีกด้วย อันก่อให้เกิด ความไม่ยุติธรรมต่อกิจการที่ประกอบธุรกิจรับประกันชีวิต ด้านของกรมสรรพากรเอง หากไม่ได้ มีการตรวจสอบในทุกกิจการ และถ้ามีการยื่นแบบเสียภาษีธุรกิจเฉพาะอย่างเดียวก็น่าจะทำให้รัฐเสีย ประโยชน์ และจัดเก็บภาษีได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังทำให้การจัดเก็บภาษีไม่เป็นไปใน ทิศทางเดียวกัน ซึ่งไม่ได้ทำให้เกิดหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดีและหลักการบริหารภาษีที่ควรเป็นใน ปัจจุบัน

จากการข้อมูลที่ได้ศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมาย มิได้ระบุนิยามหรือ คำจำกัดความไว้ทั้งในประมวลรัษฎากร หรือในพระราชกฤษฎีกา ฯ ดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน จนทำให้ ผู้ประกอบการมีการนำมาปฏิบัติใช้ได้ไม่ถูกต้อง และไม่เอื้อประโยชน์สูงสุดให้ทั้งด้านผู้ประกอบการ และรัฐเอง ดังนั้นกรมสรรพากรจึงสมควรบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสร้างกรอบและ แนวทางปฏิบัติต่อกิจการที่ประกอบธุรกิจรับประกันชีวิตที่เป็นกิจการเฉพาะให้เกิดความชัดเจน ง่ายต่อการตีความและสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติใช้ จนทำให้กิจการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และ เป็นไปในทิศทางเดียวกันในทุกกิจการ อันส่งผลให้ต้องมีการเสนอแนวทางในการแก้ไข ทางผู้ศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาการออกคำสั่งกรมสรรพากร ว่าด้วยแนวทางในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มของ ธุรกิจธนาคารและธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งอยู่ในบังคับเสียภาษีธุรกิจเฉพาะเช่นเดียวกันมาปรับใช้ โดยผู้ศึกษาจะกล่าวไว้ในบทต่อไป

บทที่ 4

กิจการเฉพาะที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

4.1 กิจการธนาคารพาณิชย์

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของกิจการธนาคารพาณิชย์

เดิมกิจการธนาคารพาณิชย์อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และบริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ต่อมาบริษัทหลักทรัพย์ได้แยกออกไปอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 คงเหลือแต่กิจการธนาคารพาณิชย์ยังอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และบริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522

ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ได้บัญญัติเกี่ยวกับธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ไว้ในมาตรา 4 ถึง มาตรา 9 ดังนี้

การธนาคารพาณิชย์ คือ การประกอบธุรกิจรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น ธนาคาร ก ให้สินเชื่อ นาย ข ซื้อมาขายตัวแลกเปลี่ยนหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่น นาย ค ซื้อมาขายเงินปริวรรตต่างประเทศ เป็นต้น

ต่อมาในปี 2551 ได้มีการตรากฎหมายฉบับใหม่เพื่อใช้บังคับกับธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ มีชื่อเรียกว่า พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 โดยพระราชบัญญัตินี้ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติมภายหลัง และยกเลิกพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมภายหลัง โดยได้รวมกิจการธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ให้เป็นธุรกิจที่อยู่ภายใต้การบังคับควบคุมโดยพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 เพียงฉบับเดียว

ธนาคารที่เป็นธนาคารพาณิชย์จะต้องมีลักษณะสำคัญ¹⁵ ดังต่อไปนี้

(1) ธนาคารพาณิชย์เป็นธนาคารที่รับฝากเงินประเภทที่จ่ายคืนเมื่อทวงถาม ถึงแม้จะมีธนาคารอื่นนอกจากธนาคารพาณิชย์ที่รับฝากเงินประเภทดังกล่าวได้ก็ตาม แต่กิจการรับฝากเงินที่จ่ายคืนเมื่อทวงถามเป็นลักษณะอันสำคัญที่สุดของธนาคารพาณิชย์

(2) ธนาคารพาณิชย์ให้กู้เงินในระยะสั้นเป็นลักษณะสำคัญ และโดยทั่วไปเป็นการให้กู้ทางด้านการค้า และเงินกู้จะมีการชำระคืนได้โดยอัตโนมัติ กิจการที่ผู้กู้นำไปลงทุนจะให้รายได้แก่ผู้กู้ภายหลังอย่างน้อยเป็นจำนวนเพียงพอสำหรับชำระคืนเงินกู้

(3) ธนาคารพาณิชย์สามารถสร้างเงินในรูปเงินฝากขึ้นได้ การสร้างเงินฝาก คือ การขยายเครดิต โดยถือได้ว่าเป็นหน้าที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ เพราะนอกจากจะเป็นผลให้ระบบเศรษฐกิจมีเงินและเครดิตเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการผลิต การค้า และการบริโภคและยังเป็นทางหารายได้หรือผลกำไรอันสำคัญที่สุดของธนาคารพาณิชย์ด้วย การขยายเครดิตของธนาคารพาณิชย์อาจกระทำได้โดยการให้ลูกค้าเบิกเงินเกินบัญชีเงินฝากประเภทกระแสรายวัน (Overdraft) การให้ลูกหนี้มาทำสัญญากู้ยืมอย่างธรรมดา (Loans) หรือการรับซื้อตั๋วเงินโดยชักราคาส่วนลด (Discounting Bills)

(4) ธนาคารพาณิชย์มีลักษณะเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ที่มีเงินเหลือใช้ชั่วคราวกับผู้ที่ต้องการกู้เงินสำหรับระยะเวลาสั้น กล่าวคือ คนที่มีเงินเหลือใช้ชั่วคราวก็เอาเงินนั้นมาฝากเพื่อเรียกไว้ที่ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์ก็นำเงินที่รับฝากนั้นให้คนที่ต้องการกู้ในระยะสั้นๆ ไปอีกทีหนึ่ง ธนาคารจึงเป็นสื่อกลางระหว่างผู้มีเงินเหลือใช้ชั่วคราวกับผู้ต้องการกู้เงิน

4.1.2 ภาวะภาษีสำหรับกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

กิจการธนาคารพาณิชย์ก็เสมือนหนึ่งเป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีภาระหน้าที่ในการเสียภาษีไม่ว่าจะเป็นภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีธุรกิจเฉพาะ (บางกิจการที่ประมวลรัษฎากรกำหนด ซึ่งกิจการธนาคารพาณิชย์เป็นหนึ่งในธุรกิจที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ) และภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น ซึ่งแต่ละภาษีนั้น จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่ต้องแสดงต่อกรมสรรพากร เพื่อชำระภาษีให้ครบถ้วนและถูกต้อง ดังนั้นจะสามารถอธิบายถึงภาวะภาษีสำหรับกิจการธนาคารพาณิชย์ได้พอสังเขปดังนี้

¹⁵ จรินทร์ เทศวานิช, การเงินและการธนาคาร, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2545), หน้า 200-221

(1) ภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับกิจการธนาคารพาณิชย์

กิจการธนาคารพาณิชย์เป็นการให้บริการทางการเงิน ซึ่งได้จัดให้อยู่ภายใต้บังคับการจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/2 (1) แห่งประมวลรัษฎากร อีกทั้งตามมาตรา 91/5 (1) แห่งประมวลรัษฎากร ได้กำหนดฐานภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับกิจการธนาคารพาณิชย์ ของรายรับจากการประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ คือ

(ก) ดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าธรรมเนียม ค่าบริการ หรือกำไรก่อนหักรายจ่ายใด ๆ จากการซื้อหรือขาย หรือที่ได้รับจากตั๋วเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ใด ๆ และ

(ข) กำไรก่อนหักรายจ่ายใด ๆ จากการแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายเงินตราการออกตั๋วเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ใด ๆ หรือการส่งเงินไปต่างประเทศ

ฐานภาษี (รายรับ) ที่จะต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามที่ได้กล่าวใน (ก) และ (ข) ดังกล่าว จะเป็นฐานภาษี (รายรับ) ที่เกิดจากกิจการของกิจการธนาคารพาณิชย์ หรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องหรือจำเป็นต่อการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ตามมาตรา 4 และมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

ธนาคารต้องนำรายรับที่ได้จากกิจการธนาคารมารวมคำนวณเสียภาษีธุรกิจเฉพาะในอัตราร้อยละ 3 ของรายรับ ตามมาตรา 91/6 (3) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งเมื่อรวมภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บอีกร้อยละ 10 ของภาษีธุรกิจเฉพาะ ผู้ประกอบกิจการดังกล่าวจึงต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะในอัตราร้อยละ 3.3 ของรายรับ (รวมภาษีท้องถิ่น) อย่างไรก็ตาม รายรับของธุรกิจสถาบันการเงิน หรือบริษัทหลักทรัพย์ บางกรณีก็ได้รับการลดอัตราลงเหลือร้อยละ 0.01 (รวมภาษีท้องถิ่นเป็นร้อยละ 0.011) สำหรับฐานภาษีที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามพระราชกฤษฎีกา ฯ (ฉบับที่ 469) พ.ศ. 2551

(2) ภาษีมูลค่าเพิ่มในกิจการเฉพาะสำหรับกิจการธนาคารพาณิชย์

ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่เก็บจากฐานการบริโภค โดยกำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม คือ ผู้ขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพในราชอาณาจักรและผู้นำเข้าสินค้า แต่หากพิจารณากันในกิจการเฉพาะอย่างกิจการธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นกิจการที่อยู่ภายใต้มาตรา 91/2 (1) แห่งประมวลรัษฎากรกำหนดให้อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ แต่ก็ยังมีข้อยกเว้นเช่นเดียวกันกับธุรกิจรับประกันชีวิต เรื่องการกำหนดกิจการเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องเนื่องโดยตรงกับกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะให้เป็นกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ดังนั้นถึงแม้กิจการจะอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ก็ยังต้องมีการพิจารณาถึงข้อยกเว้นประกอบด้วย

กิจการธนาคารพาณิชย์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น รายได้หลักของกิจการธนาคารพาณิชย์นั้น คือ รายได้ดอกเบี้ย อันมาจากการปล่อยสินเชื่อ ซึ่งถือเป็นรายได้ที่สำคัญของกิจการธนาคารพาณิชย์ ถ้ากิจการมีฐานลูกค้าสินเชื่อมาก ก็ส่งผลให้รายได้ดอกเบี้ยที่ได้จากการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น แต่อีกสิ่งที่เป็นรายได้ที่กิจการธนาคารพาณิชย์ที่ถือได้ว่าเป็นรายได้หลักอีกประเภทหนึ่ง คือรายได้ค่าธรรมเนียมและค่าบริการ ซึ่งมักปรากฏอยู่ในงบการเงิน ยกตัวอย่างงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของ ธนาคาร ทีทีเอ็ม จำกัด (มหาชน) ที่แสดงดังตารางต่อไปนี้

ธนาคาร ทีทีเอ็ม จำกัด (มหาชน)	
งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2560	
	ปี 2560
รายได้	
รายได้ดอกเบี้ยสุทธิ	XXXX
รายได้ค่าธรรมเนียมและค่าบริการสุทธิ	XXXX
กำไรสุทธิจากธุรกรรมเพื่อการค้าและปริวรรตเงินตราต่างประเทศ	XXXX
กำไรสุทธิจากเงินลงทุน	XXXX
รายได้จากการดำเนินงานอื่นๆ	XXXX
รวมรายได้	XXXX
ค่าใช้จ่าย	
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน	XXXX
ค่าตอบแทนกรรมการ	XXXX
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	XXXX
ค่าภาษีอากร	XXXX
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	XXXX
หนี้สูญ หนี้สงสัยจะสูญ และขาดทุนจากการด้อยค่า	XXXX
รวมค่าใช้จ่าย	XXXX
กำไรก่อนภาษีเงินได้	XXXX
ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	XXXX
กำไรสุทธิ	XXXX

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงรายได้ค่าธรรมเนียมและค่าบริการที่แสดงอยู่ในส่วนหนึ่งของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ โดยแสดงแยกต่างหากจากรายได้การดำเนินงาน

อื่น ๆ ที่รวมรายได้อื่น ๆ ที่มีมูลค่าไม่เกินร้อยละ 20 ของมูลค่ารายได้ทั้งหมด ดังนั้นแสดงให้เห็นว่า รายได้หลักอีกประเภทหนึ่ง ที่รองจากรายได้ดอกเบี้ยคือ รายได้ค่าธรรมเนียมและค่าบริการ¹⁶ (Fees and Service income)

รายได้จากการให้บริการบัตรเครดิตคือหนึ่งในประเภทรายได้ที่รวมอยู่ในรายได้ค่าธรรมเนียมและค่าบริการดังกล่าว และสำหรับกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ล้วนแล้วแต่มีผลิตภัณฑ์บัตรเครดิตมาเสนอให้แก่ประชาชนกันในทุก ๆ ธนาคาร ที่มาของรายได้จากบัตรเครดิตนั้นเกิดจากผู้ประกอบการร้านค้าหรือผู้ประกอบการที่ได้ใช้บริการเครื่องรูดบัตรเครดิต โดยธนาคารผู้ออกบัตรจะเรียกเก็บในอัตราร้อยละ 2 โดยเฉลี่ย จากผู้ประกอบการร้านค้าหรือผู้ประกอบการที่ให้บริการแก่ผู้บริโภคสินค้าและบริการ ตัวอย่างเช่น นาย เอ ซื้อสินค้ามูลค่า 100 บาท โดยนายเอใช้บัตรเครดิตของธนาคาร ทีทีเอ็ม ซึ่งอยู่ภายใต้ MasterCard รูดเพื่อซื้อสินค้าจากร้านค้า ทางธนาคาร ทีทีเอ็มจะมีการเรียกให้ผู้ถือบัตรชำระค่าสินค้า 100 บาท และทางธนาคารจะส่งต่อให้แก่ MasterCard จำนวน 98 บาท ดังนั้นธนาคาร ทีทีเอ็ม จะมีส่วนค่าธรรมเนียมดังกล่าวต่อการรูดทุกครั้งอยู่ที่ร้อยละ 2 ของค่าสินค้าและบริการนั้น ๆ เป็นต้น รายได้ประเภทนี้ อยู่ในกิจการธนาคารที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ แต่ทางกรมสรรพากรมีการออกพระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 246 พ.ศ. 2534 เกี่ยวกับการกำหนดกิจการเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องเนื่องโดยตรงกับกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะให้เป็นกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งจะมีการระบุว่า กิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ แต่มีหน้าที่ต้องยื่นแบบเพื่อเสียภาษีมูลค่าเพิ่มต่างหากด้วย โดยจะสามารถจำแนกประเภทของเงินได้ที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งได้กล่าวไว้ในบทก่อนหน้า แต่ส่วนที่ระบุไว้ในมาตรา 3 (2) คือ การให้บริการใช้บัตรเครดิตหรือในลักษณะทำนองเดียวกัน จึงสามารถตีความได้ว่า รายได้ค่าธรรมเนียมและค่าบริการนั้นจะอยู่ภายใต้บังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ถึงแม้จะเป็นกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

นอกจากนี้ยังมีคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. 130/2547 เรื่อง ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะ กรณีการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต เป็นแนวทางปฏิบัติในการตรวจและแนะนำผู้เสียภาษีที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต สำหรับการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะกรณีการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต โดยข้อความที่ปรากฏในข้อ 3 ของพระราชกฤษฎีกา ฯ นั้น ได้มีการกำหนดมูลค่าของฐานภาษีที่ต้องนำไปรวมคำนวณเสียภาษีมูลค่าเพิ่มไว้ โดยยกตัวอย่างรายการดังต่อไปนี้

¹⁶ รายได้ค่าธรรมเนียมและค่าบริการ นั้นหมายความรวมถึง รายได้ค่าธรรมเนียมและค่าบริการรับรองตัวเงิน รับอวัลตัวเงิน การค้ำประกัน การกู้ยืมเงิน การค้ำประกันการขาย ขายลด หรือขายช่วงลดตัวเงิน การออกเช็คเตอร์ออฟเครดิต การโอนเงินและเรียกเก็บเงิน การให้บริการบัตรเครดิต บัตรเอทีเอ็ม และบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับเช็ค ค่ารักษาบัญชีเงินฝาก ค่าสำรวจหลักทรัพย์ เป็นต้น

- (ก) ค่าธรรมเนียมการเข้าเป็นสมาชิกบัตรเครดิตของผู้ถือบัตร เช่น ค่าธรรมเนียมแรกเข้า (Membership fee) ค่าธรรมเนียมรายปี (Annual fee) ค่าทำบัตรใหม่
- (ข) ค่าธรรมเนียมการขอเอกสารเกี่ยวกับบัตรเครดิต
- (ค) ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายใด ๆ ในการให้บริการเบิกถอนเงินสดผ่านบัตรเครดิตที่เรียกเก็บจากผู้ถือบัตรได้ไม่เกินอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด ไม่ว่าการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายจะเรียกชื่ออย่างใดก็ตาม เช่น Cash advance ATM service fee (สำหรับบัตรเครดิต) Transaction fee ค่าธรรมเนียมการเบิกถอนเงินสดล่วงหน้าของผู้ถือบัตรไทยในต่างประเทศ
- (ง) ค่าบริการใช้เครื่องรูดบัตรที่เรียกเก็บจากผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตรายอื่น
- (จ) ส่วนลด (Discount revenue) ที่ได้รับจากร้านค้าสมาชิกในประเทศและต่างประเทศ
- (ฉ) ค่าตอบแทนที่ได้รับจากผู้รับบัตรเนื่องจากการจัดรายการส่งเสริมการขายร่วมกัน
- (ช) ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการติดตามทวงถามการชำระหนี้จากบัตรเครดิตที่เรียกเก็บจากผู้ถือบัตร
- (ช) ค่าธรรมเนียมการชำระเงินจากบัตรเครดิตที่เรียกเก็บจากผู้ถือบัตร
- (ณ) ส่วนแบ่งรายได้จากการใช้บัตรเครดิต (Billing credit)

จะเห็นได้ว่ากิจการธนาคารพาณิชย์นั้น ถึงแม้ว่าจะอยู่ภายใต้บังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ แต่เมื่อมีการกำหนดถึงกิจการเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ เป็นกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ประกอบการได้พิจารณาถึงรายได้ที่ควรต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยเฉพาะค่าธรรมเนียมและค่าบริการบัตรเครดิตที่ถือเป็นรายได้หลักของกิจการ อีกทั้งยังเกิดประโยชน์แก่ผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก ในการจัดเตรียมวางแผนการจัดการในการทำผลิตภัณฑ์บัตรเครดิตโดยที่คำนึงถึงมูลค่าของภาษีมูลค่าเพิ่มที่ต้องมีการเรียกชำระแก่ผู้บริโภคหรือผู้บัตรได้อย่างเหมาะสม แบ่งประเภทของรายการที่ต้องนำมาเสียภาษีมูลค่าเพิ่มได้อย่างถูกต้องครบถ้วน และยังส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งประเทศ เพื่อไม่ให้เกิดการเหลื่อมล้ำและหลีกเลี่ยงการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในแต่ละพื้นที่ ในการประเมินภาษีของกิจการธนาคารพาณิชย์ทั่วประเทศอีกด้วย

4.2 ธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์

4.2.1 ลักษณะทั่วไปของธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์

ธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์มักมีรายได้จาก การพัฒนาที่ดินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ที่อยู่อาศัย อาคารสำนักงาน ศูนย์การค้า นิคมอุตสาหกรรม ตลอดจน อสังหาริมทรัพย์เพื่อการพักผ่อน โดยมีลักษณะประกอบการจัดสรรที่ดิน หรือก่อสร้างอาคารขึ้นมา แบ่งเป็นห้องชุด หรือแบ่งให้เช่าเป็นส่วน ๆ เพื่อการค้า คือ กรณีศูนย์การค้า

การทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีหลายรูปแบบ ลักษณะของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เราสามารถแยก ออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ดังนี้¹⁷

(1) การซื้อขายทั่วไป การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ เป็นการซื้อขายที่มีลักษณะ คล้ายกับการซื้อขายในธุรกิจอื่นๆทั่วไป เช่น การซื้อมาแล้วขายไป ผลตอบแทนหรือส่วนต่างที่ได้ คือ กำไร ต่างกันที่การซื้อขายในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในทางกฎหมายกำหนดให้ต้องทำนิติกรรมเป็น หนังสือและจดทะเบียนการได้มากับพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น โฉนดที่ดินเป็นเอกสารสิทธิที่แสดงตัว ผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้น ๆ ทั้งนี้ ก็เพราะว่าอสังหาริมทรัพย์เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง จึงต้องมีกฎหมายควบคุมเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา

(2) การปล่อยเช่า ลักษณะการปล่อยเช่า เช่น การให้เช่าหอพัก อพาร์ทเมนต์ เช่าห้องพัก เช่าบ้าน ให้เช่าโกดังเก็บสินค้า เช่าอาคารพาณิชย์ สำนักงานให้เช่า หรือการเช่าที่ดินว่างเปล่า เป็นการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่เรียกว่า “เสือนอนกิน” เพราะเมื่อลงทุนสร้างหรือ ซื้ออาคารซื้อที่ดินว่างเปล่าแล้วนำออกให้เช่า ก็จะทำให้เกิดรายได้อย่างสม่ำเสมอ และเป็นรายได้ ที่ตายตัว ทำให้มีเงินใช้สอยไม่ขาดมือ

(3) การเป็นนายหน้าซื้อขายหรือเช่า เป็นอาชีพที่คนส่วนใหญ่คุ้นเคย เช่น เป็น นายหน้าซื้อขายที่ดิน ซื้อขายรถยนต์ ส่วนใหญ่ทำเป็นอาชีพเสริมหรือทำเป็นงานเสริม แต่การซื้อขาย แต่ละครั้งอาจทำให้นายหน้ามีรายได้สูงถึงร้อยละ 100 ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถและองค์ประกอบ ด้านอื่น ๆ ด้วย

¹⁷ โสภณ พรโชคชัย. 2559. ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์กับการซื้อขาย [ออนไลน์]. จากเว็บไซต์:

https://www.trebs.ac.th/th/news_detail.php?nid=78 [สืบค้นเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2562]

ประเภทของอสังหาริมทรัพย์¹⁸

การประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์แบ่งแยกเป็นห้ากลุ่มหลัก ๆ ตามลักษณะของอสังหาริมทรัพย์ดังนี้

- (1) อสังหาริมทรัพย์เพื่อการเกษตร เช่น สวนเกษตร หรือการจัดสรรที่ดินเพื่อการทำการเกษตรเป็นหลัก
- (2) อสังหาริมทรัพย์เพื่อการอยู่อาศัย เช่น โครงการที่อยู่อาศัย ประเภทบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์ อาคารชุด อพาร์ทเมนต์ให้เช่า ฯลฯ
- (3) อสังหาริมทรัพย์เพื่อการพาณิชย์ เช่น มินิออฟฟิศ อาคารสำนักงาน ศูนย์การค้า โรงแรม ตลาดสด อาคารจอดรถให้เช่า ฯลฯ
- (4) อสังหาริมทรัพย์เพื่อการอุตสาหกรรม เช่น มิเนอแฟคตอรี อุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรม ซึ่งก็คือนิคมอุตสาหกรรมที่พัฒนาโดยภาคเอกชน ส่วนนิคมอุตสาหกรรมที่พัฒนาโดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยหรือร่วมกับภาคเอกชนดำเนินการ ให้ใช้ชื่อว่า “ นิคมอุตสาหกรรม ” ฯลฯ
- (5) อสังหาริมทรัพย์เพื่อการพักผ่อน เช่น โรงแรมตามอากาศ รีสอร์ทอาคารชุดตากอากาศ ฯลฯ

4.2.2 ภาวะภาษีสำหรับธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย

ธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ที่มีภาระหน้าที่ในการเสียภาษีไม่ว่าจะเป็นภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีธุรกิจเฉพาะ (บางกิจการที่ประมวลรัษฎากรกำหนด ซึ่งธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์เป็นหนึ่งในธุรกิจที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ) และภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น ซึ่งแต่ละภาษีนั้น จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่ต้องแสดงต่อกรมสรรพากร เพื่อชำระภาษีให้ครบถ้วนและถูกต้อง ดังนั้นจะสามารถอธิบายถึงภาวะภาษีสำหรับกิจการธนาคารพาณิชย์ได้พอสังเขปดังนี้

- (1) ภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับกิจการธนาคารพาณิชย์

การจัดเก็บภาษีจากการขายอสังหาริมทรัพย์มีขึ้นครั้งแรก โดยจะจัดเก็บภายใต้ภาษีการค้าตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรฉบับที่ 10 พ.ศ. 2496 โดยจัดเก็บในอัตราร้อยละ 3 ของรายรับที่ได้จากการขาย สัญญาจะขาย ขายฝาก แลกเปลี่ยนหรือเช่าซื้ออสังหาริมทรัพย์เป็นทางการค้าหรือหากำไร และคงจัดเก็บเรื่อยมาจนถึงพ.ศ. 2504 ซึ่งปัจจุบัน

¹⁸ เรื่องเดียวกัน.

กรมสรรพากรได้จัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะ แทนการเก็บภาษีการค้าอสังหาริมทรัพย์เดิม ซึ่งได้กำหนดไว้ในมาตรา 91/2 (6)¹⁹ แห่งประมวลรัษฎากร

ฐานภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์นั้น ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 91/5 (6) แห่งประมวลรัษฎากร ได้แก่ รายรับของผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้รับหรือพึงได้รับจากการประกอบกิจการ โดยรายรับหมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน ค่าตอบแทน หรือประโยชน์ใด ๆ อันมีมูลค่าที่ได้รับหรือได้รับ ไม่ว่าในหรือนอกราชอาณาจักรเนื่องจากการประกอบกิจการตามมาตรา 91/1 (1) แห่งประมวลรัษฎากร สำหรับกิจการขายอสังหาริมทรัพย์เป็นการค้าหรือหากำไร รายรับจากการประกอบกิจการ คือ รายรับก่อนหักรายจ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ตามมาตรา 91/5(6) แห่งประมวลรัษฎากร อย่างไรก็ตาม แนวทางปฏิบัติกำหนดมาให้เปรียบเทียบราคาขายหรือราคาประเมินทุนทรัพย์ ราคาใดสูงกว่าให้ถือราคานั้นเป็นฐานในการคำนวณภาษี กล่าวคือ ต้องใช้ราคาที่ตกลงซื้อขายกันเป็นฐานในการเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ แต่ถ้าราคาดังกล่าวมีมูลค่าต่ำกว่าราคาประเมินของกรมที่ดิน ก็ต้องใช้ราคาประเมินของกรมที่ดินนั้น เป็นฐานในการเสียภาษี กรณีนี้จึงแตกต่างกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ใช้ราคาประเมินเป็นฐาน โดยไม่คำนึงว่าราคาที่ตกลงซื้อขายกันจะเป็นฐานราคาที่สูงกว่าหรือต่ำกว่าราคาประเมิน²⁰

ธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ต้องนำฐานที่ได้ ไปหาภาษีธุรกิจเฉพาะ โดยอัตราของธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์นั้น คือ ร้อยละ 3 แต่เมื่อมีการรวมภาษีท้องถิ่นอีกร้อยละ 10 ของอัตราภาษีธุรกิจเฉพาะนั้น ทำให้คงจัดเก็บในอัตราร้อยละ 3.3 มาตรา 91/6 (3) แห่งประมวลรัษฎากร

ทั้งนี้การขายอสังหาริมทรัพย์เป็นทางการค้าหรือหากำไร ไม่ว่าจะอสังหาริมทรัพย์นั้นจะได้อมาโดยวิธีใดก็ตาม เป็นบทบัญญัติที่อาจทำให้ผู้ประกอบการต้องใช้วิจารณญาณในการจัดประเภทรายได้ที่เข้าข่ายต้องอยู่ในบังคับเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการแสดงรายการไม่ถูกต้อง ดังนั้นกรมสรรพากรจึงออกพระราชกฤษฎีกา ฯ

¹⁹ บทบัญญัติของประมวลรัษฎากร มาตรา 91/2 (6) การขายอสังหาริมทรัพย์เป็นทางการค้าหรือหากำไร ไม่ว่าจะอสังหาริมทรัพย์นั้นจะได้อมาโดยวิธีใดก็ตาม ทั้งนี้ เฉพาะที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

²⁰ ชัยสิทธิ์ ตรีชูธรรม, การวางแผนภาษีธุรกิจอสังหาริมทรัพย์, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สถาบัน T.Training Center, 2553), หน้า 415-416

(ฉบับที่ 342) พ.ศ. 2541 กำหนดให้การขายอสังหาริมทรัพย์เฉพาะที่ต้องจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมดังต่อไปนี้ เป็นการขายอสังหาริมทรัพย์เป็นทางค้าหรือหากำไรที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

(1) การขายอสังหาริมทรัพย์ของผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดิน ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการจัดสรรที่ดินการจัดสรรที่ดิน หมายความว่า การจำหน่ายที่ดินที่ได้แบ่งเป็นแปลงย่อยรวมกันตั้งแต่ 10 แปลงขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งจากที่ดินแปลงเดียวหรือแบ่งจากที่ดินหลายแปลงที่มีพื้นที่ติดต่อกัน โดยได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์เป็นค่าตอบแทน และให้หมายความรวมถึงการดำเนินการดังกล่าวที่ได้มีการแบ่งที่ดินเป็นแปลงย่อยไว้ไม่ถึง 10 แปลง และต่อมาได้แบ่งที่ดินแปลงเดิมเพิ่มเติมภายใน 3 ปี เมื่อรวมกันแล้วมีจำนวนตั้งแต่ 10 แปลงขึ้นไปด้วย มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543

(2) การขายอสังหาริมทรัพย์ของผู้ประกอบกิจการซึ่งเป็นผู้ขอจดทะเบียนอาคารชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด ซึ่งก็คือธุรกิจการขายห้องชุดตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522

(3) การขายอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นอาคารที่สร้างขึ้นเพื่อขาย รวมถึงการขายที่ดินอันเป็นที่ตั้งของอาคารดังกล่าว

(4) การขายอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่เข้าลักษณะ 1) - 3) เฉพาะกรณีที่มีการแบ่งขายหรือแบ่งแยกไว้เพื่อขาย โดยได้ทำถนนหรือสิ่งสาธารณูปโภคอื่น หรือให้คำมั่นว่าจะจัดให้มีสิ่งดังกล่าว

(5) การขายอสังหาริมทรัพย์ที่ผู้ขายมีไว้ในประกอบการประกอบกิจการเฉพาะของนิติบุคคล ตามมาตรา 77/1 แห่งประมวลรัษฎากร²¹

(6) การขายอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่เข้าลักษณะตาม 1) - 5) ที่ได้กระทำภายใน 5 ปีนับแต่วันที่ได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้น เว้นแต่

(ก) การขายหรือการถูกเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งก็คือพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530

(ข) การขายอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยทางมรดก

(ค) การขายอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้สถานที่อยู่อาศัยอันเป็นแหล่งสำคัญที่ผู้ขายมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปีนับแต่วันที่ได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้น ในกรณีที่ที่ดินและอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างได้มาไม่พร้อมกัน กำหนด 5 ปี ให้ถือตามระยะเวลาการได้มาซึ่งที่ดินหรืออาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ได้มาภายหลัง

²¹ “ นิติบุคคล ” หมายความว่า บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลตามมาตรา 39 องค์การของรัฐบาลตามมาตรา 2 สหกรณ์ และองค์กรอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นนิติบุคคล

(ง) การโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ โดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่บุตรชอบด้วยกฎหมายของตน แต่ไม่รวมถึงบุตรบุญธรรม

(จ) การโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ ทางมรดกให้แก่ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมซึ่งเป็นทายาทโดยธรรม

(ฉ) การโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ ให้แก่ส่วนราชการหรือองค์การของรัฐบาลตามมาตรา 2 แห่งประมวลรัษฎากร โดยไม่มีค่าตอบแทน

(ช) แลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ กับส่วนราชการหรือองค์การของรัฐบาลตามมาตรา 2 แห่งประมวลรัษฎากรเฉพาะในกรณีที่ส่วนราชการหรือองค์การของรัฐบาลนั้นมิได้จ่ายค่าตอบแทนเป็นอย่างอื่น นอกจากอสังหาริมทรัพย์ ที่แลกเปลี่ยนนั้น

นอกจากนี้ เพื่อให้เจ้าพนักงานสรรพากรถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ในการจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะ สำหรับการขายอสังหาริมทรัพย์เป็นทางการค้าหรือหากำไร กรมสรรพากรได้ออกคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. 82/2542 ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2543 ประกอบกับ คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.99/2543 อันเป็นบทบัญญัติเชิงการอธิบายถึงรายได้จากธุรกิจขาย อสังหาริมทรัพย์ที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะแต่ละประเภทอย่างละเอียด ต่อเนื่องจาก ที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกา ฯ (ฉบับที่342) พ.ศ. 2541

(2) ภาษีมูลค่าเพิ่มในกิจการเฉพาะสำหรับธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์

ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่เก็บจากฐานการบริโภค โดยกำหนดให้ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม คือ ผู้ขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพในราชอาณาจักร และผู้นำเข้าสินค้า แต่หากพิจารณากันในกิจการเฉพาะอย่างธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นกิจการ ที่อยู่ภายใต้มาตรา 91/2(6) แห่งประมวลรัษฎากรกำหนดให้อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ แต่ก็ยังมีข้อยกเว้นเช่นเดียวกับธุรกิจรับประกันชีวิต เรื่องการกำหนดกิจการเฉพาะอย่าง ที่เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะให้เป็นกิจการที่ต้อง เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ดังนั้นถึงแม้กิจการจะอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ก็ยังต้องมีการพิจารณา ถึงข้อยกเว้นประกอบด้วย

รายได้หลักของกิจการขายอสังหาริมทรัพย์ คือ รายได้จากการขาย อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งการขายนั้น หากเข้าข้อกำหนดที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ก็จะถูกจัด ประเภทว่าต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อก่อนหน้า แต่อย่างไรก็ตามจะมีรายได้ อีกประเภทหนึ่งที่เป็นรายได้หลักของกิจการ สำหรับธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์นั้นคือ รายได้จากค่าเช่า

และค่าบริการ อันจะแสดงไว้ในงบการเงินอย่างชัดเจน ซึ่งโดยปกติแล้วค่าเช่านั้นไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่มีค่าเช่าอีกประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ นั่นคือการปล่อยเช่าในลักษณะทำนองเดียวกันกับโรงแรมหรือคอนโดเทล (Condotel) เนื่องจากกิจการอาจมีการปล่อยห้องชุดหรือคอนโดไม่ครบทั้งอาคาร หรือผู้ซื้อได้มีการยกเลิกสัญญา ไม่ว่าจะทางใด อันเป็นเหตุให้เจ้าของโครงการ ไม่สามารถปล่อยห้องดังกล่าวได้ ทางกิจการจึงนำห้องเหล่านั้น ไปปล่อยเช่าในลักษณะดังที่กล่าวมาข้างต้น ลักษณะรายได้ดังกล่าว เป็นรายได้ที่ผู้ประกอบการอาจเกิดความสับสนว่าหากกิจการอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ จากรายรับก่อนหักรายจ่ายใด ๆ ทั้งสิ้นนั้น ส่วนของรายได้ค่าเช่าและค่าบริการ คงต้องอยู่ในบังคับต้องเสียหรือไม่ หากพิจารณาตามนิยามของบริการที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้า ก็แสดงให้เห็นว่าค่าบริการดังกล่าวเข้านิยามที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม กรมสรรพากรจึงได้มีการออกคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.90/2542²² ความในประมวลรัษฎากร อันเป็นแนวปฏิบัติเพื่อเป็นประโยชน์แก่เจ้าพนักงานสรรพากรรวมถึงผู้ประกอบการที่ต้องแสดงรายได้ของกิจการว่าควรจะเสียภาษีในรูปแบบใด อันไม่ก่อให้เกิดเบี้ยปรับและเงินเพิ่มในอนาคต

จะเห็นได้ว่าธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์นั้น กรมสรรพากรได้มีกำหนดฐานของรายได้ที่เกิดขึ้นในธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ไว้อย่างชัดเจน จัดประเภทรายได้ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในธุรกิจเหล่านี้ว่ารายได้ใดต้องจัดอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ เพื่อให้ธุรกิจได้มีแนวทางในการปฏิบัติรวมถึงเจ้าหน้าที่สรรพากรจะได้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตรงกันในทุกกิจการ อีกทั้งยังมีการออกคำสั่งกรมสรรพากร เรื่อง การเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม สำหรับรายได้ค่าบริการให้เช่าในลักษณะที่เป็นโรงแรมหรือคอนโดเทล ว่าต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม แม้ว่ากิจการจะอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะก็ตาม ซึ่งถือว่าเป็นการออกกฎหมายที่ทำให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับความเสี่ยงต่อการยื่นแสดงรายการเสียภาษีไว้ไม่ถูกต้อง อันเป็นเหตุให้เกิดเบี้ยปรับและเงินเพิ่มตามกฎหมาย

²² ข้อ 10 ตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.90/2542 กรณีผู้ประกอบการซึ่งประกอบกิจการขายห้องชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด ซึ่งอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/2(6) แห่งประมวลรัษฎากร ได้นำห้องชุดที่ยังไม่ได้ขายไปให้บริการในลักษณะทำนองเดียวกันกับโรงแรมหรือคอนโดเทล (Condotel) ผู้ประกอบการดังกล่าวมีหน้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 77/2 แห่งประมวลรัษฎากร โดยความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้นตามมาตรา 78/1 แห่งประมวลรัษฎากร

ผู้ประกอบการตามวรรคหนึ่ง ไม่มีสิทธินำภาษีซื้อทั้งหมดที่เกิดจากการก่อสร้างอาคารชุดไปหักออกจากภาษีขายในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่มีสิทธินำภาษีซื้อเฉพาะที่เกิดจากการให้บริการในลักษณะทำนองเดียวกันกับโรงแรม ไปหักออกจากภาษีขายในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยผู้ประกอบการต้องเฉลี่ยภาษีซื้อตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด

อีกทั้งยังเกิดประโยชน์แก่ผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก ในการจัดเตรียมวางแผนการจัดการที่จำเป็นต้องคำนึงถึงมูลค่าของภาษีมูลค่าเพิ่มที่ต้องมีการเรียกชำระแก่ผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม แบ่งประเภทของรายการที่ต้องนำมาเสียภาษีมูลค่าเพิ่มได้อย่างถูกต้องครบถ้วน และยังส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ เพื่อไม่ให้เกิดการเหลื่อมล้ำและหลีกเลี่ยงการใช้วิจากรณญาณของเจ้าหน้าที่ในแต่ละพื้นที่ ในการประเมินภาษีของธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ทั่วประเทศอีกด้วย

บทที่ 5

ปัญหาจากการหาฐานและแนวทางแก้ไขหรือเพิ่มเติมบทบัญญัติของประเทศไทย

จากการศึกษาที่ได้กล่าวไว้ในบทก่อนหน้านั้น พบว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่มีส่วนเกี่ยวเนื่องในการกำหนดภาวะภาษีธุรกิจเฉพาะของกิจการรับประกันชีวิตที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มด้วยนั้น ยังไม่มีความชัดเจน และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหลักการทางภาษีอากรที่ดี รัฐควรเข้ามาช่วยเหลือ โดยการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดการจัดเก็บที่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย จึงนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการหาฐาน รวมถึงแนวทางแก้ไขสำหรับปัญหา เพื่อนำไปสู่วิธีการที่เหมาะสมและเป็นธรรม

5.1 ปัญหาในการหาฐานภาษีมูลค่าเพิ่มของรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างในกิจการรับประกันชีวิต

ประมวลรัษฎากรได้มีการกำหนดประเภทของกิจการที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะไว้อย่างชัดเจน ตามมาตรา 91/2 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งความในบทบัญญัตินั้น ได้รวมถึงกิจการรับประกันชีวิต ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต เป็นหนึ่งในกิจการที่อยู่ในบังคับตามมาตราดังกล่าว โดยมีการกำหนดฐานภาษีสำหรับการประกอบกิจการ ของรายรับที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้รับหรือพึงได้รับเนื่องจากการประกอบกิจการ ได้แก่ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมและค่าบริการ ตามมาตรา 91/5 (3) แห่งประมวลรัษฎากร ดังนั้นหากกิจการรับประกันชีวิตมีรายรับที่ตรงตามบทบัญญัติของกฎหมาย ธุรกิจก็จำเป็นต้องยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีธุรกิจเฉพาะแบบรายเดือน ภาษี ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป²³ ไม่ว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะมีรายรับในเดือนภาษีหรือไม่ก็ตาม

(1) ความไม่ชัดเจนของฐานภาษีธุรกิจเฉพาะในกิจการรับประกันชีวิต

เนื่องจากปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าในเทคโนโลยี และความทันสมัยในประเทศไทย ถือได้ว่าการพัฒนาไปมาก หากเทียบกับสมัยที่มีการร่างกฎหมายยุคแรก ดังนั้นหากสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยนั้น ไม่ได้ได้รับการพัฒนาตามการเกิดขึ้น ก็จะทำให้การพัฒนาอาจส่งผลเสียต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้ เช่นเดียวกับกฎหมายที่ใช้ระบบฐานของรายรับในการประกอบกิจการรับประกันชีวิต ในอดีตรายรับอาจมีเพียงไม่กี่ประเภท ผู้ประกอบการก็ยังสามารถที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายได้อย่างไร้ซึ่งปัญหา แต่เมื่อปัจจุบันมีรายรับที่ขยายรูปแบบออกไปมากขึ้น อันส่งผลให้ผู้ประกอบการอาจไม่สามารถจัดประเภทให้ตรงกับสิ่งที่บทบัญญัติมีไว้ได้อย่างถูกต้อง และเป็นไปตาม

²³ มาตรา 91/10 แห่งประมวลรัษฎากร

เจตนารมณ์ของกฎหมายได้อย่างเหมาะสม ดังมาตรา 91/5 (3) กำหนดฐานของกิจการรับประกันชีวิต คือ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม และค่าบริการ ดังนั้นอันค่าบริการดังกล่าว หากพิจารณาถึงรายได้ ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง อันเกิดจากการประกันภัยต่อ ว่าควรต้องรวมเป็นฐานภาษีธุรกิจเฉพาะหรือไม่ จะมองเป็นค่าบริการที่ต้องอยู่ในบังคับเสียภาษีธุรกิจเฉพาะหรือไม่ ผู้ประกอบการต้องตัดสินใจบน ความไม่แน่นอน และหากมีการตัดสินใจไม่ถูกต้อง จะส่งผลให้ผู้ประกอบการได้รับความเดือดร้อน จากเงินภาษีที่อาจเป็นตัวก่อกำหนัค่าเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่ม เนื่องจากมีการยื่นแสดงรายการเสียภาษี ที่ขาดไป หรือผิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย อีกทั้งยังส่งผลต่อรัฐที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใน การดำเนินการกำกับดูแลการจัดเก็บภาษีเนื่องจากประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ไม่ชัดเจนถึงประเภท ของรายรับที่ได้กำหนดไว้อย่างไม่ครอบคลุมในทั้งหมดของกิจการรับประกันชีวิต

(2) การกำหนดให้กิจการเฉพาะอย่างที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีภาษีธุรกิจเฉพาะ ต้องอยู่ ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามมาตรา 91/4 แห่งประมวลรัษฎากร

บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้กิจการเฉพาะอย่างต้องอยู่ในบังคับต้อง เสียภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น ได้กำหนดว่า หากกิจการเฉพาะอย่างเป็นกิจการที่มีใช้กิจการที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับกิจการ และเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการเฉพาะอย่าง ซึ่งพระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 246 พ.ศ. 2534 กำหนดให้เป็นกิจการที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม อันคำในกฎหมายที่ว่า “ มีใช้ กิจการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการนั้น ” เป็นคำเฉพาะที่ต้องตีความสำหรับผู้ประกอบการ ทำให้ กิจการอาจต้องตัดสินใจด้วยความเข้าใจของกิจการเอง ซึ่งการตัดสินใจนั้นก็อยู่บนความเสี่ยงของ ความไม่แน่นอน ว่าสิ่งที่กิจการปฏิบัติคือสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ นอกจากนี้ยังส่งผลต่อเจ้าหน้าที่สรรพากร ในการนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งอาจเกิดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ดังกล่าว และตัดสินใจ บนความเข้าใจของตนเอง เป็นผลให้เกิดความไม่แน่นอนในแต่ละพื้นที่ โดยขึ้นอยู่กับดุลพินิจของ เจ้าหน้าที่ อีกทั้งยังสร้างความไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ประกอบการที่ทำกิจการอย่างสุจริต

นอกจากนี้ หากกิจการตัดสินใจว่ากิจการของตนไม่เข้าตามบทบัญญัติแรกนั้นแต่เข้า บทบัญญัติ “ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการเฉพาะอย่าง ” ทั้งนี้ตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ใน พระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 246 พ.ศ. 2534 (กล่าวไว้ในบทก่อนหน้า) ซึ่งหากพิจารณาเพียงรายรับ จากค่าจ้างและค่าบำเหน็จของกิจการรับประกันชีวิต ที่เป็นรายได้หลักเพียงอย่างเดียว นั้น หากกิจการ มองเป็นรายรับที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการเฉพาะอย่าง เนื่องจากเป็นรายได้ที่มาจาก การส่งประกันภัยต่อบนการส่งเบี้ยประกันภัย อันเป็นรายได้โดยตรงตามวัตถุประสงค์ของกิจการ จะต้องมีการพิจารณาในมาตรา 3 (7) ของพระราชกฤษฎีกา ฯ ดังกล่าว ความว่า การให้บริการอื่น

ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการเฉพาะอย่าง และไม่มีฐานภาษีตามมาตรา 91/5 แสดงให้เห็นว่ากิจการต้องตัดสินใจก่อนว่ารายได้ค่าจ้างและค่าบำเหน็จนั้น เป็นฐานของภาษีธุรกิจเฉพาะหรือไม่ หรือหากไม่เข้าเป็นฐานของภาษีธุรกิจเฉพาะ จะมองเป็นค่าบริการอื่นที่ไม่มีฐานภาษีหรือไม่ ซึ่งก็ยังไม่มีความคำตอบที่ชัดเจนและแน่นอน

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงปัญหาของการแยกประเภทของฐานภาษีไม่ว่าจะเป็นฐานภาษีธุรกิจเฉพาะหรือฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่มีได้มีการอธิบายหรือขยายความ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้ทราบถึงรายรับของกิจการว่าควรต้องจัดประเภทไว้ในประเภทใด และเกิดความสับสนต่อการจัดการบริหารงานของกิจการ การวางแผนต้นทุนของผลิตภัณฑ์ว่าต้องมีการรวมภาษีส่วนใดเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุน เพื่อใช้ในการคำนวณผลกำไรที่กิจการคาดหวังไว้ นอกจากนี้ผู้ประกอบการที่ประสบปัญหาแล้วนั้น ยังส่งผลต่อเจ้าหน้าที่สรรพากรที่ต้องยึดแนวปฏิบัติต่อการดำเนินการจัดเก็บภาษีที่อาจต้องใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการตัดสินใจว่าต้องเป็นฐานในภาษีใด ซึ่งจะส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ในเรื่องความไม่แน่นอนของแนวปฏิบัติ และทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่กิจการ หากกิจการมีการตัดสินใจที่ไม่ตรงตามดุลพินิจ จนทำให้เกิดเบี้ยปรับและเงินเพิ่มอันเป็นต้นทุนที่ไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้า ถึงแม้กิจการจะไม่ได้มีพฤติกรรมทุจริตต่อการเสียภาษีแต่อย่างใด

5.2 การวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขหรือเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

5.2.1 วิเคราะห์ปัญหาการบริหารจัดเก็บภาษี

หลักการภาษีอากรที่ต้นนั้น จะต้องอยู่บนหลักความเป็นธรรม แน่นนอน สะดวก และประหยัด อีกทั้งเพื่อเป็นการพัฒนาให้ทันยุคสมัยในปัจจุบัน ก็ต้องมีการนำเอาหลักการบริหารภาษีในปัจจุบันมาปรับใช้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นหลักการยอมรับ การเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การทำรายได้ และหลักการยืดหยุ่น ทั้งนี้หากพิจารณาถึงปัญหาของความไม่ชัดเจนในการหาฐานภาษีมูลค่าเพิ่มของรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง สำหรับกิจการรับประกันชีวิตที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะนั้น รัฐควรมีการแสดงให้เห็นประชาชนเห็นว่า มีความแน่นอนบนหลักในการเสียภาษี โดยนำหลักการแน่นอนและหลักความเป็นธรรมมาปรับใช้ เพื่อให้แนวทางปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันจนเกิดความเป็นธรรมในทุกกิจการให้เสียภาษีบนฐานเดียวกัน อยู่บนความแน่นอนไม่ควรอยู่บนดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน อันเนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายมิได้ระบุไว้อย่างชัดเจน จนทำให้เกิดความสับสนและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หากดุลพินิจของเจ้าหน้าที่มีความแตกต่างกัน อีกทั้งยัง

ควรนำมาปรับใช้ เพื่อการบริหารจัดการจัดเก็บได้อย่างเป็นผลในทางปฏิบัติ ซึ่งต้องมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับรูปแบบโครงสร้างการบริหารของแต่ละรัฐเป็นสำคัญ เพื่อแก้ไขปัญหาการแยกประเภทของกิจการ และแนวปฏิบัติระหว่างการทำของผู้ที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มและไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มหรือต้องอยู่ในบังคับเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

5.2.2 การเพิ่มคำสั่งกรมสรรพากรหรือออกพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างในกิจการรับประกันชีวิต

จากการศึกษาถึงกิจการเฉพาะอื่นที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ โดยยกตัวอย่างกิจการธนาคารพาณิชย์และธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ ที่มีการออกคำสั่งกรมสรรพากร และมีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดความในกฎหมายมีความชัดเจนและเกิดการนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นในกิจการธนาคารพาณิชย์นั้น กรมสรรพากรได้กำหนดพระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 246 พ.ศ. 2534 มาตรา 3 (2) สำหรับรายรับบริการบัตรเครดิตที่เป็นรายได้หลักของกิจการธนาคารพาณิชย์ไว้อย่างชัดเจนว่าต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม อีกทั้งยังมีการออกคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. 130/2547 ว่าด้วยเรื่องประเภทของรายรับที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มและรายรับที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะไว้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการตรวจและแนะนำผู้เสียภาษีที่เป็นผู้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ สำหรับการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะ และสำหรับธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ กรมสรรพากรได้กำหนดการพระราชกฤษฎีกา ฯ ฉบับที่ 342 พ.ศ. 2541 เรื่องการกำหนดว่าการขายอสังหาริมทรัพย์ให้อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ โดยระบุถึงรายรับของกิจการขายอสังหาริมทรัพย์ว่ามีประเภทใดบ้างที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะไว้เป็นการชัดเจน อีกทั้งยังมีการกำหนดเพิ่มเติมในคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. 82/2542 และ คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.99/2543 อันเป็นบทบัญญัติเชิงการอธิบายถึงรายได้จากธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะแต่ละประเภทอย่างละเอียด ต่อเนื่องจากที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกา ฯ (ฉบับที่342) พ.ศ. 2541 นอกจากนี้กรมสรรพากรยังมีการออกคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.90/2542 ไว้อีกด้วย สำหรับรายรับจากธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องอยู่ในบังคับเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่สรรพากรรวมถึงผู้ประกอบการที่ต้องแสดงรายได้ของกิจการว่าควรจะเสียภาษีในรูปแบบใด อันไม่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเกิดเบี้ยปรับและเงินเพิ่มในอนาคต

จะเห็นได้ว่าหากมีการเปรียบเทียบกิจการธนาคารพาณิชย์และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นั้น จะมีความคล้ายกันตรงที่มีการกำหนดกฎหมายให้ครอบคลุมและลดช่องโหว่ของการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่สรรพากรให้มีแนวปฏิบัติที่ตรงกันและแน่นอน แต่หากเทียบกับธุรกิจรับประกันชีวิต

ที่ต้องอาศัยดุลพินิจและการตัดสินใจของกิจการเอง ว่ากิจการไหนต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มหรือไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ อันเป็นความไม่ชัดเจนและไม่ก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้ประกอบการรับประกันชีวิตที่ต้องตัดสินใจบนความเสี่ยงต่อการเกิดเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่มของกิจการ อันเป็นต้นทุนที่ไม่ได้อยู่ในแผนการทำธุรกิจของกิจการแต่อย่างใด ดังนั้นกรมสรรพากรควรที่จะมีการออกคำสั่งกรมสรรพากรหรือออก พระราชกฤษฎีกา ฯ สำหรับรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง อันเป็นรายได้หลักที่มีมูลค่ารายได้มหาศาล หากเทียบกับรายได้ผู้อื่นในกิจการรับประกันชีวิต รัฐควรมีการนำหลักการแน่นอนมาปรับใช้ในการออกแนวทางปฏิบัติ ซึ่งหลักความแน่นอนนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล มีการกำหนดบทบัญญัติกฎหมายที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ ยึดหลักความเป็นธรรมโดยสมบูรณ์ (เสียภาษีต้องมีการเสียภาษีเป็นจำนวนเงินหรืออัตราที่ใช้ในการคำนวณต้องมีผลที่เท่ากัน) หลักความแน่นอนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และหลักความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยมีการกำหนดว่ารายรับค่าบำเหน็จและค่าจ้างนั้นควรต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ หรือต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม และขยายความถึงนิยามของรายรับว่าเป็นลักษณะและรูปแบบใดที่ต้องมีการเสียภาษี สร้างความชัดเจนและแน่นอนให้ผู้ประกอบการได้ประกอบกิจการได้อย่างประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายที่กิจการได้วางไว้ โดยที่ไม่ต้องกังวลในเรื่องของรายจ่ายอันไม่ได้เกิดจากความตั้งใจและมองว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมอีกต่อไป

5.2.3 วิเคราะห์ถึงผลประโยชน์ของผู้ประกอบการสำหรับการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มหรือภาษีธุรกิจเฉพาะจากรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง

ในการพิจารณาการจัดเก็บภาษีสำหรับรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง ด้วยแนวทางการจัดเก็บที่ต่างกัน จะสามารถแสดงผลได้ดังรูปแบบของตัวอย่างต่อไปนี้

บริษัท กัญญาประกันชีวิต จำกัด ออกกรมธรรม์ฉบับคุ้มครองจนอายุ 60 ปี ด้วยทุนประกันที่ 10,000,000 บาท ค่าเบี้ยประกันจำนวน 5,000,000 บาท แต่เนื่องจาก บริษัท กัญญาประกันชีวิต จำกัด ไม่สามารถรับความเสี่ยงบนทุนประกันจำนวน 10,000,000 บาทได้ จึงได้มีการส่งประกันภัยนี้ต่อให้แก่ บริษัท อยุธยาประกันชีวิต จำกัด เป็นผู้รับประกันภัยต่อสำหรับทุนประกัน 6,000,000 บาท ส่วนที่เหลือบริษัท กัญญาประกันชีวิต จะรับผิดชอบเอง โดยมีการตกลงราคาเพื่อรับประกันภัยต่อในอัตราร้อยละ 2.5 ของเบี้ยประกันภัยต่อ ดังนั้นค่าเฉลี่ยของเบี้ยประกันภัยต่อเงินทุนประกันภัยนั้น เท่ากับ 3,000,000 บาท ($5,000,000 * 6,000,000 / 10,000,000$) ทำให้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างที่บริษัท อยุธยาประกันชีวิต ต้องจ่ายให้แก่ บริษัท กัญญาประกันชีวิต เท่ากับ 75,000 บาท ต้นทุนที่เกิดขึ้นจากรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างนี้ คือ ค่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาใน

การทำสัญญาประกันภัยต่อโดยรวมภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว เท่ากับ 10,700 บาท (ค่าบริการ 10,000 บาท + ภาษีมูลค่าเพิ่ม 700 บาท)

ดังตัวอย่างที่กล่าวข้างต้นนั้น หากรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง ต้องอยู่ในบังคับเสียภาษีธุรกิจเฉพาะหรือภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น รูปแบบในการคำนวณนั้นจะได้รูปแบบดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 กรณีรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

ภาระภาษีธุรกิจเฉพาะ

ฐานภาษี	ภาษีธุรกิจเฉพาะ*
รายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง	(75,000.00*2.75%)
75,000.00	2,062.50

* อัตราดังกล่าวได้รวมภาษีท้องถิ่นด้วย

ผู้ประกอบการต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะจากรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างของประกันภัยต่อ จำนวน 2,062.50 บาท และกรมสรรพากรสามารถจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะได้ จำนวน 2,062.50 บาท

ภาระภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้ประกอบการไม่ต้องนำส่งภาษีขายและต้องรวมเป็นต้นทุนในการจัดเก็บรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง เพื่อนำไปเรียกเก็บแก่ผู้รับประกันภัยต่อ

สำหรับภาษีซื้อ ผู้ประกอบการไม่สามารถขอคืนได้ เนื่องจากบริษัท กัญญาประกันชีวิต มิได้จดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ดังนั้นผู้ประกอบการจะต้องนำรายจ่ายทั้งหมดไปถือเป็นรายจ่ายของกิจการ

สรุปรูปแบบที่ 1 ผู้ประกอบการจะต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ จำนวน 2,062.50 บาท และภาษีซื้อที่ไม่สามารถขอคืนได้ จำนวน 700 บาท รวมภาษีทั้งสิ้น 2,762.50 บาท และทางด้านรัฐกรมสรรพากรจะได้ภาษีจาก 2 ทางคือ 1. ภาษีธุรกิจเฉพาะ จำนวน 2,062.50 บาท และ 2. ภาษีขายจากค่าที่ปรึกษาที่กิจการเฉพาะไม่สามารถขอคืนภาษีซื้อได้ จำนวน 700 บาท รวมทั้งสิ้นรัฐสามารถเก็บภาษีจากผู้เสียภาษีได้ทั้งหมด จำนวน 2,762.50 บาท

รูปแบบที่ 2 กรณีรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาระภาษีธุรกิจเฉพาะ

ผู้ประกอบการถึงแม้ว่าอยู่ภายใต้บังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ แต่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มแทน ดังนั้นผู้ประกอบการจะไม่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะจากรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างแต่อย่างใด

ภาระภาษีมูลค่าเพิ่ม

ฐานภาษี	ภาษีมูลค่าเพิ่ม
รายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง	(75,000.00*7%)
75,000.00	5,250.00

ผู้ประกอบการต้องต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มจากรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง จำนวน 5,250 บาท และกรมสรรพากรสามารถจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้ จำนวน 5,250 บาท

สำหรับภาษีซื้อ ผู้ประกอบการสามารถนำไปหักจากเงินภาษีขายที่ต้องนำส่งได้ทำให้ผู้ประกอบการเสมือนได้ภาษีซื้อที่ได้จ่ายไป คืนกลับมาในรูปแบบหักกลับกับภาษีขาย จำนวน 700 บาท

สรุปรูปแบบที่ 2 ผู้ประกอบการจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มจำนวน 5,250 บาท แต่ได้รับภาษีซื้อคืน จำนวน 700 บาท เมื่อมีการหักกลับกันจะคงเหลือที่ต้องนำส่งกรมสรรพากรจำนวน 4,550 บาท (5,250 – 700) และทางด้านรัฐ กรมสรรพากรจะได้รับภาษีมูลค่าเพิ่มจากบริษัท กัญญาประกันชีวิต จำนวน 4,550 บาท

จากรูปแบบที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น จะแสดงให้เห็นว่าการจัดเก็บตามรูปแบบที่ 1 เปรียบเทียบตามรูปแบบที่ 2 ซึ่งสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

	รูปแบบที่ 1	รูปแบบที่ 2
ภาระภาษีของผู้ประกอบการ	2,762.50	4,550.00
ภาษีที่รัฐสามารถจัดเก็บ	2,762.50	4,550.00

หมายเหตุ: วิเคราะห์เฉพาะส่วนของภาษีธุรกิจเฉพาะและภาษีมูลค่าเพิ่มเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป หากกรมสรรพากรมีการกำหนดแนวทางในการจัดเก็บของรายได้ ค่าบำเหน็จและค่าจ้างในรูปแบบที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะนั้น จะเห็นได้ว่า จะสามารถสร้างรายได้ให้แก่รัฐได้เต็มจำนวนของภาษีที่รัฐจัดเก็บ แต่ผลคือจะทำให้เกิดการทับซ้อน ทางภาษีจากการที่อยู่นอกระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม อันจะส่งผลให้ต้นทุนของรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง เพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากเป็นภาษีที่จ่ายแล้วผู้ประกอบการไม่ได้รับภาษีซื้อคืน ดังนั้นจะส่งผลต่อผู้บริโภค นั่นคือผู้รับประกันภัยต่อหรือผู้ซื้อกรมธรรม์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การตกลงว่าเกิดก่อนที่จะมีการขาย กรมธรรม์หรือไม่ อันส่งผลต่อการวางแผนการจัดเก็บ ผู้บริโภคเป็นผู้แบกรับภาระในการเสียค่าตอบแทน จากการบริการในจำนวนเงินที่สูงขึ้น ซึ่งหากผู้ประกอบการไม่เพิ่มมูลค่าของค่าบำเหน็จและค่าจ้าง โดยรวมภาษีซื้อด้วยนั้น ผู้ประกอบการจะต้องแบกรับภาระภาษีที่สูงเกินควรส่งผลให้กำไร จากการประกอบกิจการนั้นลดลง

หากกรมสรรพากรมีการกำหนดแนวทางในการจัดเก็บของรายได้ค่าบำเหน็จและ ค่าจ้างในรูปแบบที่ต้องอยู่บังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น จะเห็นได้ว่ากิจการจำเป็นต้องมีหน้าที่ชำระ ภาษีมูลค่าเพิ่มที่มากกว่าภาษีธุรกิจเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามภาษีที่ผู้ประกอบการนั้นได้จัดเก็บจะถูก รวมอยู่ในรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างที่ได้จัดเก็บแก่ผู้บริโภคแล้ว ผู้บริโภคจะต้องมีหน้าที่เสียภาษี ภาษีมูลค่าเพิ่ม อีกทั้งผู้ประกอบการยังสามารถนำภาษีที่ตนได้ชำระไว้มาขอคืนในรูปแบบการเครดิต ภาษีซื้อ ก็จะทำให้ผู้ประกอบการได้คืนในส่วนของภาษีซื้อที่เกี่ยวข้องกับรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้าง เต็มจำนวน ถ้าสำหรับผู้ประกอบการทั่วไปที่มีใช้ผู้ประกอบการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ก็จะยอมรับในหลักการดังกล่าว เพราะมีระบบการจัดเก็บภาษีอากรอย่างยุติธรรมต่อกิจการทุกกิจการ ทั้งประเทศ แต่รัฐก็ต้องแสดงให้เห็นถึงประโยชน์หรือผลตอบแทนที่ผู้เสียภาษีจะได้รับโดยรวมใน อนาคต ย่อมส่งผลให้ผู้ประกอบการที่ต้องเสียภาษียอมรับการเสียภาษีมากขึ้นแสดงให้เห็นว่ารัฐก็จะ สามารถจัดเก็บภาษีได้มากขึ้นเมื่อเทียบกับการจัดเก็บในรูปแบบภาษีธุรกิจเฉพาะ ทางกรมสรรพากร เองก็จะมีรายได้ค่าภาษีที่เพิ่มขึ้น และหากทุกกิจการรับประกันชีวิตเป็นผู้ประกอบการเสีย ภาษีมูลค่าเพิ่ม ย่อมเป็นแนวทางในการเพิ่มกลไกในการป้องกันการหลบหนีภาษี อันเนื่องจาก การมีหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ถึงที่มาของภาษีจากการเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ทำให้รัฐลด ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตรวจสอบได้มากขึ้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่กรมสรรพากรทุกพื้นที่ จะมีแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ใน การปฏิบัติงาน เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการที่ต้องการประกอบกิจการอย่างสุจริต รวมถึง ผลักดันให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้นในกิจการรับประกันชีวิตของประเทศไทยอีกด้วย

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ กรมสรรพากรควรมีการออกกฎหมายหรือข้อบังคับที่กำหนดให้รายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างนั้น อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม มากกว่าต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ เสริมสร้างระบบภาษีให้อยู่บนหลักความแน่นอนและทำให้รายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างที่เป็นรายได้หลักสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิตมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น สร้างความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการและก่อให้เกิดการกำหนดกฎหมายที่ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สรรพากร อีกทั้งการเข้าระบบภาษีมูลค่าเพิ่มทำให้กรมสรรพากรสามารถตรวจสอบการหลบหลีกภาษีได้ง่ายและรวดเร็ว นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันของกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะกับกิจการทั่วไปอีกด้วย

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

ธุรกิจประกันชีวิตเริ่มมีบทบาทในธุรกิจของประเทศไทยมากขึ้น จนทำให้สัดส่วนฐานธุรกิจรับประกันชีวิตในประเทศไทยเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้นธุรกิจรับประกันชีวิตจึงเริ่มมีการจัดตั้งนิติบุคคลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากพิจารณาจากจำนวนของนิติบุคคลที่ทำธุรกิจรับประกันชีวิตในปีพ.ศ. 2560 มีจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 61.53 ของจำนวนนิติบุคคลในปีพ.ศ. 2557 และมีรายได้รวมที่เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 22.28 ของรายได้รวมในปีพ.ศ. 2557 ดังนั้นสิ่งที่กรมสรรพากรต้องเตรียมการสำหรับการจัดเก็บภาษีต่อผู้ประกอบการที่เพิ่มมากขึ้น

เนื่องจากธุรกิจรับประกันชีวิตนั้น ตามประมวลรัษฎากรได้มีการกำหนดเกี่ยวกับธุรกิจรับประกันชีวิต ให้เป็นธุรกิจที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ โดยฐานภาษีสำหรับธุรกิจรับประกันชีวิตที่ต้องนำมาเสียภาษีธุรกิจเฉพาะคือ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม และค่าบริการ อีกทั้งประมวลรัษฎากรยังมีการกำหนดให้ธุรกิจรับประกันชีวิตต้องอยู่ในบังคับเสียภาษีมูลค่าเพิ่มด้วย หากเข้าตามมาตรา 91/4 ที่กำหนดว่ากิจการต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มหากเข้าตามเงื่อนไข จึงทำให้ผู้ศึกษาสามารถแบ่งปัญหาในการหาฐานภาษีมูลค่าเพิ่มของรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างในกิจการรับประกันชีวิตได้ดังนี้

(1) ความไม่ชัดเจนของฐานภาษีธุรกิจเฉพาะในกิจการรับประกันชีวิต

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงยุคสมัย จึงส่งผลให้ธุรกิจก็จะได้รับการพัฒนาตามยุคสมัยที่มีความเจริญมากขึ้น เช่นเดียวกับกฎหมาย ที่ควรต้องมีการพัฒนาไปตามยุคสมัยที่ได้มีการปรับเปลี่ยน โดยเฉพาะการเสียภาษี จากเดิมในแต่ละธุรกิจนั้น ไม่ได้มีรายได้ที่แตกต่างไปจากกันมากนัก ในแต่ละธุรกิจก็มีเพียงรายได้ที่คงเป็นรายได้หลักในการประกอบกิจการเท่านั้น แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยน การหารายได้ก็มีได้หลากหลายมากขึ้น และหากพิจารณาถึงรายได้ของธุรกิจรับประกันชีวิตที่กำหนดให้ฐานในการจัดเก็บของธุรกิจรับประกันชีวิต คือ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม และค่าบริการที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ซึ่งปัจจุบันธุรกิจเหล่านี้ได้มีรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างที่เกิดจากการรับประกันภัยต่อ ซึ่งในนิยามของค่าบริการสำหรับฐานในการเสียภาษีธุรกิจเฉพาะนั้น มิได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าต้องเสียภาษีบนฐานของธุรกิจเฉพาะหรือไม่ เนื่องจากค่าบริการในฐานของภาษีมูลค่าเพิ่มที่ใช้กับกิจการทั่วไป จะทำให้ตีความได้ว่า ค่าบำเหน็จและค่าจ้างนี้ควรอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเหมือนธุรกิจทั่วไปอื่น ดังนั้นจึงทำให้เกิดปัญหาในการตีความที่ยังไม่มี

ความชัดเจน และผู้ประกอบการต้องตัดสินใจเองบนความไม่แน่นอน และหากมีการตัดสินใจไม่ถูกต้อง จะส่งผลให้ผู้ประกอบการได้รับความเดือดร้อน จากเงินภาษีที่อาจเป็นตัวก่อกวนนี้ค่าเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่ม เนื่องจากมีการยื่นแสดงรายการเสียภาษีที่ขาดไป หรือผิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย อีกทั้งยังส่งผลต่อรัฐที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกำกับดูแลการจัดเก็บภาษีเนื่องจากประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ไม่ชัดเจนถึงประเภทของรายรับที่ได้กำหนดไว้อย่างไม่ครอบคลุมในทั้งหมดของกิจการรับประกันชีวิต

(2) การกำหนดให้กิจการเฉพาะอย่างที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามมาตรา 91/4 แห่งประมวลรัษฎากร

เนื่องด้วยประมวลรัษฎากรได้กำหนดให้กิจการรับประกันชีวิตเป็นกิจการเฉพาะที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม หากมีการเป็นกิจการที่ไม่เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับกิจการ และกิจการที่เกี่ยวข้องโดยตรงแต่ได้มีการกำหนดรายรับที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มไว้ในพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 246 พ.ศ.2534 นั้น โดยธุรกิจรับประกันชีวิตนั้นจะต้องพิจารณาในเรื่องค่าบริการอื่นตามมาตรา 3(7) ของพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ความว่า การให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการเฉพาะอย่าง และไม่มีฐานภาษีตามมาตรา 91/5 ถ้าเข้าหลักเกณฑ์ในส่วนที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเป็นผลให้กิจการรับประกันชีวิตต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับรายรับที่เข้าหลักเกณฑ์แทนการเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ดังนั้นการกำหนดว่ากิจการใดไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการหรือกิจการใดเกี่ยวข้องโดยตรงแต่มีกำหนดในพระราชกฤษฎีกาวันนั้น แสดงให้เห็นว่ากิจการต้องตัดสินใจก่อนว่ารายได้ค่าจ้างและค่าบำเหน็จนั้น เป็นฐานของภาษีธุรกิจเฉพาะหรือไม่ หรือหากไม่เข้าเป็นฐานของภาษีธุรกิจเฉพาะ จะมองเป็นค่าบริการอื่นที่ไม่มีฐานภาษีหรือไม่โดยต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งก็ยังไม่มีความหมายหรือแนวตอบข้อหารือของกรมสรรพากรที่ชัดเจนและแน่นอนจนทำให้ผู้ประกอบการเกิดความสับสนต่อการตีความ และไม่สามารถวางแผนการเสียภาษีได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังส่งผลต่อเจ้าหน้าที่สรรพากรที่ต้องยึดแนวปฏิบัติต่อการดำเนินการจัดเก็บภาษีที่อาจต้องใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการตัดสินใจว่าต้องเป็นฐานในภาษีใด ซึ่งจะส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ในเรื่องความไม่แน่นอนของแนวปฏิบัติ และทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่กิจการหากกิจการมีการตัดสินใจที่ไม่ตรงตามดุลพินิจ จนทำให้เกิดเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม อันเป็นต้นทุนที่ไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้า ถึงแม้กิจการจะไม่ได้มีพฤติกรรมทุจริตต่อการเสียภาษีแต่อย่างใด

6.2 ข้อเสนอแนะ

1. กรมสรรพากรควรต้องมีการนำหลักการภาษีอากรที่ดีและหลักการบริหารการจัดเก็บภาษีในปัจจุบันมาปรับใช้ในการออกกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ซึ่งหลักที่ควรนำมาปรับใช้ คือ หลักความแน่นอน หลักความเป็นธรรม และหลักการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดผลดีในด้านการบริการจัดการ ความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้เสียภาษี และเป็นที่ยอมรับในทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับเหตุและผล

2. การเพิ่มกฎหมายหรือออกคำสั่งกรมสรรพากรที่ระบุชัดถึงเรื่องฐานของภาษีมูลค่าเพิ่มและฐานของภาษีธุรกิจเฉพาะ เพื่อสร้างกรอบที่ชัดเจนสำหรับกิจการเฉพาะที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม รวมถึงให้นิยามของคำที่ใช้ในกฎหมายไม่ให้เกิดความคลุมเครือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของธุรกิจรับประกันชีวิตทั้งในด้านผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่กรมสรรพากร เช่นเดียวกับกิจการธนาคารพาณิชย์และธุรกิจขายอสังหาริมทรัพย์ ที่มีการบัญญัติไว้ความชัดเจน เพื่อให้ผู้ประกอบการเสียภาษีได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมที่สุด

3. กรมสรรพากรควรกำหนดให้รายรับค่าบำเหน็จและค่าจ้างอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม อันเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่รัฐและยังทำให้ผู้ประกอบการสามารถขอคืนภาษีที่ได้เสียไปก่อนหน้าสำหรับรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับรายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างมาขอคืนในรูปแบบภาษีซื้อ และเมื่อผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มแล้วนั้น จะสามารถลดการหลีกเลี่ยงภาษีอันเนื่องจากรัฐสามารถตรวจสอบที่มาของภาษีได้ทั้งหมด นอกจากนี้รายรับดังกล่าว หากในธุรกิจที่เป็นธุรกิจทั่วไป หรือแม้จะเป็นธุรกิจประกันภัยที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มที่ใกล้เคียงกับธุรกิจรับประกันชีวิต กรมสรรพากรก็ตีความว่ารายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างเป็นรายรับค่าบริการที่ต้องอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ดังนั้นหากมีการกำหนดให้รายได้ค่าบำเหน็จและค่าจ้างเป็นฐานของ ภาษีธุรกิจเฉพาะ จะส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมอย่างสมบูรณ์จากรายรับการบริการที่มีความแตกต่างบนฐานภาษีที่ไม่เท่ากัน และเกิดการเหลื่อมล้ำต่อผู้เสียภาษีอีกด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือและวารสาร

กลุ่มนักวิชาการภาษาอากร. ภาษาอากรตามประมวลรัษฎากร 2561, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เรือน
แก้วการพิมพ์, 2561

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525

จรินทร์ เทศวานิช. การเงินและการธนาคาร, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2545

ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. การวางแผนภาษีธุรกิจอสังหาริมทรัพย์, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:
สถาบัน T.Training Center, 2553

ณวดี เรืองรัตนเมธี. คู่มือปฏิบัติงานสำหรับตัวแทนประกันชีวิต. ภาพรวมของธุรกิจประกันชีวิต และ
สรุปสาระสำคัญของการประกันชีวิต 2559: หน้า 4-10

วิชัย โสสุวรรณจินดา. ภาษีมูลค่าเพิ่ม, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมนิติ, 2538

ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล. กฎหมายภาษาอากร, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญจตุลักษณ์
79, 2556

สมาคมประกันชีวิตไทย. คู่มือการประกันชีวิตกลุ่ม. กรุงเทพฯ : วิกตอรีเฟาเวอร์พอยท์, 2528

ที่มาเว็บไซต์

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. 2560. ภาพรวมกลุ่มธุรกิจ [ออนไลน์]. จากเว็บไซต์:

<http://datawarehouse2.dbd.go.th/bdw/business/detail/1.html> [สืบค้นวันที่ 23
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562]

โสภณ พรโชคชัย. 2559. ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์กับการซื้อขาย [ออนไลน์]. จาก
เว็บไซต์: https://www.trebs.ac.th/th/news_detail.php?nid=78 [สืบค้นเมื่อวันที่ 4
พฤษภาคม พ.ศ. 2562]

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. 2562. การประกันภัยต่อ
[ออนไลน์]. จากเว็บไซต์:

<http://www.oic.or.th/th/education/insurance/miscellaneous/reinsurance> [สืบค้น

วันที่ 8 เมษายน 2562]

ภาคผนวก

คำศัพท์เกี่ยวกับการประกันชีวิต

1. การประกันชีวิต (Life Insurance) หมายถึง การประกันภัยที่การจ่ายเงินอาศัยการทรงชีพ หรือการมรณะ ของบุคคลเป็นเหตุในการจ่าย โดยการเฉลี่ยภัยซึ่งกันและกันที่เกิดขึ้นกับบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ในลักษณะการเสี่ยงภัยประเภทเดียวกัน และร่วมกัน เพื่อเป็นการช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้กับบุคคลที่สูญเสียชีวิต

2. การประกันภัย (Insurance) เป็นคำรวมใช้เรียกทั้งการประกันชีวิต และการประกันวินาศภัย ซึ่งหมายถึง วิธีการหนึ่งในการบริหารการเสี่ยงภัยด้วยการโอนหรือเฉลี่ยการเสี่ยงภัยไปให้บุคคลอื่น ทั้งการประกันชีวิต และการประกันวินาศภัย ก็เป็นการโอน หรือเฉลี่ยภัยไปให้บุคคลอื่น ทั้ง 2 ประเภท

3. ผู้เอาประกันภัย (Insured) หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตกลงจะส่งเบี้ยประกันภัย

4. ผู้รับประกันภัย (Insurer) คู่สัญญาฝ่ายที่จะชดใช้จำนวนเงินเอาประกันภัยให้กับผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นตามที่ระบุไว้ในสัญญา

5. ผู้รับประโยชน์ (Beneficiary) ผู้มีสิทธิได้รับผลประโยชน์ ตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย

6. คำขอเอาประกันภัย (Application) คำขอเอาประกันภัยซึ่งเป็นใบเสนอที่ผู้ขอเอาประกันภัยยื่นเสนอต่อผู้รับประกันภัย

7. กรมธรรม์ประกันภัย (Insurance Policy) หมายถึง ตราสารที่มีลายมือชื่อของผู้รับประกันภัย และมีรายการแสดงวัตถุที่เอาประกันภัย จำนวนเงินเอาประกันภัย ชื่อผู้เอาประกันภัย ชื่อผู้รับประกันภัย วันที่สัญญาเริ่มต้น สิ้นสุด และอื่น ๆ ตามที่กฎหมายบังคับ ตลอดจนเงื่อนไขเกี่ยวกับประโยชน์ สิทธิ และหน้าที่ของผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัย

8. เบี้ยประกันภัย (Insurance Premium) จำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องชำระให้แก่ผู้รับประกันภัยตามสัญญา เพื่อผู้เอาประกันภัยจะได้รับเงินเมื่อครบกำหนดสัญญา หรือผู้รับประโยชน์จะได้รับเงิน เมื่อตนเสียชีวิต

เลขที่หนังสือ : 0706/พ./2966

วันที่ : 23 มีนาคม 2547

เรื่อง : ภาษีมูลค่าเพิ่ม กรณีสินค้าขาดจากรายงานสินค้าและวัตถุดิบ

ข้อกฎหมาย : มาตรา มาตรา 77/1(8)(จ) มาตรา 77/2(1) มาตรา 79/3(3) มาตรา 87(3)

ข้อหารือ : บริษัท J ประกอบกิจการนำเข้าสินค้าอะไหล่เครื่องจักรกล และเมื่อเดือนธันวาคม 2546 ได้ตรวจนับสินค้าคงเหลือประจำปีปรากฏว่า ตลับลูกปืนที่ใช้กับเครื่องจักรซึ่งเป็นสินค้าของบริษัทฯ ได้สูญหายไปจำนวน 2 รายการ ราคาต้นทุนรวมเป็นเงินจำนวน 657,000 บาท ซึ่งบริษัทฯ ได้ดำเนินการแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจไว้เรียบร้อยแล้ว บริษัทฯ จึงหารือว่า

1. บริษัทฯ ต้องนำราคาสินค้าดังกล่าวมาคำนวณเสียภาษีมูลค่าเพิ่มหรือไม่อย่างไร
2. สินค้าของบริษัทฯ ที่สูญหายต้องเสียเบี้ยปรับตามมาตรา 89(10) แห่งประมวลรัษฎากรหรือไม่ หากต้องเสียเบี้ยปรับบริษัทฯ ขอลดเบี้ยปรับให้ด้วย

แนววินิจฉัย : กรณีบริษัทฯ ตรวจนับสินค้าคงเหลือแล้วปรากฏว่า สินค้าขาดจากรายงานสินค้าและวัตถุดิบตามมาตรา 87 (3) แห่งประมวลรัษฎากร เมื่อไม่ปรากฏข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้ว่าเกิดโดยเหตุสุดวิสัย ต้องถือว่าสินค้าที่ขาดไปนั้นได้ขายไปแล้วตามมาตรา 77/1 (8) (จ) แห่งประมวลรัษฎากร บริษัทฯ จึงมีหน้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 77/2 (1) แห่งประมวลรัษฎากร และต้องเสียเบี้ยปรับอีกสองเท่าของเงินภาษี ซึ่งคำนวณจากมูลค่าของฐานภาษีตามราคาตลาดของสินค้าในวันที่ตรวจพบตามมาตรา 79/3 (3) และมาตรา 89 (10) แห่งประมวลรัษฎากรทั้งนี้ บริษัทฯ มีสิทธิได้รับการลดเบี้ยปรับตามข้อ 7 ของคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ท.ป.81/2542 เรื่อง หลักเกณฑ์การงดหรือลดเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่มภาษีเงินได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะ ตามมาตรา 22 มาตรา 26 มาตรา 67 ตรี มาตรา 89 และมาตรา 91/21(6) แห่งประมวลรัษฎากร ลงวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2542

เลขตู้ : 67/32872